

Právo vězně na stížnost v rámci jeho resocializace.

Jiří Bureš

Bakalářská práce
2016

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jiří Bureš**
Osobní číslo: **H138008**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Právo vězně na stížnost v rámci jeho resocializace**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně 7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na historii vyřizování stížností;
- na současnou právní úpravu pro vyřizování stížností;
- na komparaci ČR s okolními zeměmi.

Součástí práce bude empirické šetření, eventuálně realizovaný výzkum kvantitativního charakteru zaměřený na vyřizování stížností vězňů.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ADAMOVIČ, K. Světla a stíny středověkého práva. Praha: Havlíček Brain Team, 2006. ISBN 80-903609-4-7.

ČAPEK, J. Evropský soud a evropská komise pro lidská práva. Praha: Linde, 1995.

DOLÁK, A. Netrestat, ale léčit. Brno: IMS Brno, 2011.

INCIARDI, J.A. Trestní spravedlnost. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85605-30-9.

JŮZL, M. Penitenciariстика a penologie. Brno: IMS Brno, 2012. ISBN 978-80-8718-24-6.

KELLER, J. Úvod do sociologie. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. ISBN 80-85850-06-0.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

4. prosince 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

29. dubna 2016

Ve Zlíně dne 4. prosince 2015

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s příjím-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 12.2.2016

BUNĚS
.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na vyřizování stížností a vliv tohoto řízení na převýchovu vězňených osob. Cílem práce je posoudit dvě roviny samotného procesu vyřizování stížností. Na jedné straně pozitivní vliv stížnostního řízení na změny fungování či nápravy systému. Na druhé možné zneužití práva na podání stížnosti k získání výhod či k manipulaci s fakty.

Klíčová slova: stížnost, vězeň, vězeňská služba, právo, resocializace

ABSTRACT

This Bachelor thesis focuses on the handling of complaints and the effect of this procedure on re-education of prisoners. The aim of the thesis is to assess two levels of the handling of complaints – positive impact of the complaint procedure on functional changes or system reformation on the one hand and, on the other hand, possible abuse of the right to file a complaint in order to gain advantage or to manipulate the facts.

Keywords: complaint, prisoner, prison service, right, resocialization

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji doc. PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D. za velmi užitečnou metodickou pomoc, odborné vedení, cenné informace a ochotu při vedení bakalářské práce.

Děkuji také své rodině za podporu, kterou mi poskytla během mého studia.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ	11
1.1 VYMEZENÍ POJMŮ.....	11
1.2 OBECNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA	11
1.3 PŘEDPISY UPRAVUJÍCÍ VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ VE VĚZEŇSTVÍ.....	13
2 STÍŽNOSTI VE VĚZENÍ – OD HISTORIE PO SOUČASNOST	15
2.1 WOOLFOVA ZPRÁVA.....	15
2.2 STÍŽNOSTNÍ ŘÍZENÍ DO ROKU 1989	17
2.3 REFORMA VĚZEŇSTVÍ.....	18
2.4 NEPOKOJE VE VĚZNICÍCH	19
2.5 SOUČASNOST.....	20
3 ŘÍZENÍ O STÍŽNOSTI – FORMA NEZÁVISLÉ KONTROLY VĚZEŇSTVÍ	23
3.1 MEZINÁRODNÍ A NEVLÁDNÍ ORGANIZACE	23
3.2 EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA	25
3.2.1 Stížnosti k Evropskému Soudu	25
3.3 OMBUDSMAN	26
3.4 OKOLNÍ ZEMĚ.....	26
4 STÍŽNOST JAKO SOUČÁST RESOCIALIZAČNÍHO PROCESU	29
4.1 NEJČASTĚJŠÍ STÍŽNOSTI VĚZŇŮ	30
4.2 DŮVODNÉ STÍŽNOSTI.....	31
4.3 POZITIVNÍ VLIV OPATŘENÍ NA OSTATNÍ	33
4.4 ZNEUŽITÍ PRÁVA NA PODÁNÍ STÍŽNOSTI, KVERULANTSTVÍ	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
5 STÍŽNOSTI VĚZNĚNÝCH OSOB V ČR	39
5.1 CÍL VÝZKUMU	39
5.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ	39
5.3 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU, METODA SBĚRU A INTERPRETACE DAT	41
5.4 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝZKUMU.....	43
5.5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	49
5.6 NÁVRHY NA ZMĚNY STÍŽNOSTNÍHO ŘÍZENÍ	53
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	60
SEZNAM OBRÁZKŮ	62
SEZNAM TABULEK	63
SEZNAM PŘÍLOH	64

ÚVOD

Hlavním cílem práce je zjistit, zda byla a jsou dodržována práva vězně na stížnost v rámci jeho resocializace. Tématem kdo a v jaké míře řeší vyřizování nejrůznějších podnětů zaznívajících z vězení, se zabývala celá řada studentských prací, publikací i výzkumů jak u nás, tak v zahraničí. Téma je to bezesporu vděčné, vždyť ve věznicích pykají vedle mediálně známých zločinců též delikventi z řad známých umělců, politiků, významných businessmanů i sportovců. A všichni jsou přesvědčeni o bezpráví, které je na nich pácháno.

Každý má jasnou představu, jak podmínky ve věznicích změnit. Jeden z uvězněných politiků v nedávné době dokonce kromě řady stížností odeslal z vězení i návrhy nových zákonů, které by výkon vazby a trestu u nás ve věznicích zkvalitnily. V zemích nesvobody jsou pak jistě pozoruhodné osudy známých politických vězňů, v jejichž případech však k porušování lidských práv a svobod nejspíš skutečně dochází. Jistě, představa strádajícího nebožáka trpícího v nelidských podmínkách daleko od domova, bez kvalitní lékařské péče a o chlebu a vodě vyvolává lítost a přitahuje pozornost řady lidsky smýšlejících bytostí. O to větší zájem se pak těší v zemi, která byla postižena totalitním režimem, o němž naše generace naštěstí pouze četla.

Stavem v oblasti dodržování lidských práv, příp. jejich porušování, se ve věznicích stále více zabývá řada jednotlivců, ale i nejrůznějších spolků a organizací. Většinou mají snahu vězňům v jejich nelehkém údělu pomoci. Někteří chtějí upřímně a nezištně přispět ke zlepšení podmínek v našich věznicích. Jiní si z této v dnešní době populární sociální oblasti vybudovali solidní obživu.

Pokusím se posoudit, zda oprávnění vězně na podání stížnosti je významným resocializačním prvkem přispívajícím k jeho nápravě nebo spíše nástrojem, který mu umožňuje neoprávněné vynucování nejrůznějších výhod. Zákonem garantované právo každého vězně podávat nejrůznější žádosti, stížnosti či jiné opravné prostředky v sobě totiž neobsahuje ochranný mechanismus (sankci) proti jeho případnému zneužití. Neřešení stížností, bagatelizování jejich obsahu či přijímání pochybných výkladů zase způsobuje, že po vyčerpání všech zákonných prostředků v České republice se vězni čím dál častěji obrací na mezinárodní soudy. A ne vždy bezúspěšně.

Jestliže je Česká republika smluvní stranou Evropské úmluvy o zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, musí respektovat preventivní mechanismy, které fungují v rámci Rady Evropy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ

1.1 Vymezení pojmů

Stížností můžeme rozumět takové podání nebo sdělení, které se přímo týká zájmů stěžovatele a je směřované veřejnoprávní, soukromoprávní osobě nebo orgánu, pokud je předmětem určitý nedostatek, nesprávné jednání nebo nečinnost adresáta či osoby, vůči níž má adresát pravomoc nebo odpovědnost.¹ „Stěžovatelem je fyzická, právnická osoba, které se činnost správního orgánu týká“.² Stížnost, jejímž prošetřením bylo prokázáno pochybení správního orgánu, označujeme jakou důvodnou nebo částečně důvodnou. Nedůvodnou (neoprávněnou) stížností naopak rozumíme stížnost, u které nebylo pochybení prokázáno. Za stížnost anonymní se považuje stížnost bez podpisu nebo s podpisem bez uvedení adresy.

1.2 Obecná právní úprava

V České republice není vyhrazen samostatný zákon pro vyřizování stížností, jako je tomu v některých zemích (např. Slovensko). Pravidla a postup při vyřizování stížností si tak stanovují jednotlivé organizace sami dle zákonů a jiných právních norem upravujících konkrétní oblast. V minulosti již byl v ČR několikrát předkládán návrh zákona o stížnostech, ale nikdy nebyl schválen. Konkrétně v roce 2000 předložili poslanci C. Svoboda, T. Kladívko, I. Hanačíková a další podrobný zákon o přijímání a vyřizování stížností. Zákon měl upravovat postup při podávání, přijímání, evidování, vyřizování a kontrole stížností fyzických i právnických osob, zákon však nebyl schválen. Snaha o zavedení zákona byla např. i ze strany Generálního ředitelství Vězeňské služby nebo ze strany Zastupitelstva Jihomoravského kraje, které podalo návrh na vydání zákona o stížnostech v roce 2008, ani ten ovšem nebyl schválen. Právo na stížnost je zákonem zaručeno v jednom z nejvýše postavených zákonů Českého práva, jímž je **Listina základních práv a svobod**, která je součástí Ústavy ČR. V Listině (Předpis č.2/1993) najdeme v druhé hlavě pod čl. 18: „*Ve věcech veřejného nebo jiného společenského zájmu*

---

¹ Wikipedia. *stížnost* [online]. © 2015. [cit. 2016-01-02] Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Stížnost

² ODBOR DOZORU A KONTROLY VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Metodická pomůcka k vyřizování stížností podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb. z 19. června 2006.* [online]. © 2006. [cit. 2016-01-03] Dostupné z: www.mvcr.cz

má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi.“³

S platností od 1. 1. 2006 byl přijat nový a dlouho očekávaný správní řád – zákon č. 500/2004 Sb., který mimo jiné upravuje stížnosti. **Správní řád** je jedním z nejvýznamnějších právních předpisů českého práva, v oblasti správního práva hovoříme o nejzásadnějším předpisu. Úpravě stížností je v tomto zákoně věnován především § 175, který v rámci správního řízení nahradil do té doby používanou vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú.l. o vyřizování stížností. Dle správního řádu mají dotčené osoby právo obracet se na správní orgány se stížnostmi proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu.⁴

„Podání stížnosti nesmí být stěžovateli na újmu. Stížnost lze podat písemně nebo ústně; je-li podána ústně stížnost, kterou nelze ihned vyřídit, sepíše o ní správní orgán písemný záznam. Stížnost se podává u toho správního orgánu, který vede řízení. Tento správní orgán je povinen prošetřit skutečnosti ve stížnosti uvedené. Považuje-li to za vhodné, vyslechne stěžovatele, osoby, proti nimž stížnost směřuje, popřípadě další osoby, které mohou přispět k objasnění věci. Stížnost musí být vyřízena do 60 dnů ode dne jejího doručení správnímu orgánu příslušnému k jejímu vyřízení. O vyřízení stížnosti musí být stěžovatel v této lhůtě vyrozuměn. Stanovenou lhůtu lze překročit jen tehdy, nelze-li v jejím průběhu zajistit podklady potřebné pro vyřízení stížnosti. Byla-li stížnost shledána důvodnou nebo částečně důvodnou, je správní orgán povinen bezodkladně učinit nezbytná opatření k nápravě. O výsledku šetření a opatřeních přijatých k nápravě se učiní záznam do spisu; stěžovatel bude vyrozuměn jen tehdy, jestliže o to požádal. Má-li stěžovatel za to, že stížnost, kterou podal u příslušného správního orgánu, nebyla řádně vyřízena, může požádat nadřízený správní orgán, aby přešetřil způsob vyřízení stížnosti.“⁵

---

³ Předpis č.2/1993 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, hlava 2, oddíl 2, článek 18

⁴ Předpis č. 500/2004 Sb. Zákon správní řád

⁵ Předpis č. 500/2004 Sb. Zákon správní řád, § 175 Stížnosti

1.3 Předpisy upravující vyřizování stížností ve vězeňství

Evropská vězeňská pravidla

Česká republika se zavázala plnit doporučená Evropská vězeňská pravidla, které byla schválena Výborem ministrů v roce 1987. Účelem těchto pravidel je stanovit standard zásad pro všechny vězeňské správy. V tomto dokumentu jsou popsány nejobecnější postupy pro zacházení s vězni a zejména ve čtvrté části se věnuje stížnostní problematice.

„Vězni, individuálně nebo jako skupina, musí mít dostatek příležitostí pro předkládání žádostí nebo stížností řediteli věznice nebo jinému kompetentnímu orgánu. Pokud se jeví jako vhodná mediace, měla by se použít jako první řešení. Pokud je žádost zamítnuta nebo stížnost nepřijata, budou důvody vězni sděleny a vězeň musí mít právo se odvolat k nezávislému orgánu. Vězni nebudou potrestáni z důvodu předložení žádosti nebo podání stížnosti. Kompetentní orgán se musí zabývat písemnými stížnostmi příbuzných vězně, pokud má důvod se domnívat, že došlo k porušení jeho práv. Právní zástupce ani organizace zabývající se životními podmínkami vězňů nemůže podat stížnost jménem vězně, pokud s tím tento vězeň nesouhlasí. Vězni mají nárok na právní poradenství týkající se stížností a odvolacích postupů a na právní pomoc, pokud je to v zájmu spravedlnosti.“⁶

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody

Postupy a nástroje přispívající k nápravě vězně jsou upraveny zákonem č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „ZVTOS“). Zákon upravuje výkon trestu odnětí svobody a jeho účelem je působit na odsouzené pomocí prostředků stanovených v zákoně tak, aby u nich snížil riziko kriminálního chování a vedl je k soběstačnému životu v souladu se zákonem po propuštění z výkonu trestu. Ochrana společnosti před pachateli trestných činů a snaha zabránění těmto osobám v další trestné činnosti je také účelem tohoto zákona. V zákoně najdeme práva i povinnosti vězněných osob a způsoby zacházení s odsouzenými. Právům odsouzených se v tomto zákoně věnuje 2. díl a jedním z nich je právo na podání stížnosti, které je vymezeno v paragrafu č. 26, v paragrafu č. 52 jsou dále vymezena práva pro stížnost proti

---

⁶ České vězeňství. *Evropská vězeňská pravidla*. Praha: VSČR, 2006, s. 26. ISSN 1213-9297

rozhodnutí o uložení kázeňského trestu.⁷ Pro výkon vazby platí podobný zákon, který najdeme jako Předpis č. 293/1993 Sb. Zákon o výkonu vazby.⁸

Řád o výkonu trestu odnětí svobody

Vyhláškou doplňující ZVTOS je Předpis č. 345/1999 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „ŘVTOS“). Tato vyhláška upravuje především působnost a úkoly zaměstnanců Vězeňské služby České republiky (dále jen „VSČR“). Lehce s nadsázkou lze tvrdit, že ŘVTOS lze chápat jako příručku pro zaměstnance VSČR, podle které mohou postupovat v souladu se zákonem při jejich každodenní práci, jako např. při přijímání, umístování či přemístování odsouzených. Jsou zde stanoveny podmínky stravování, ubytování, vystrojování, hygieny atd. Stížnostem je ve vyhlášce věnován především paragraf č. 34, ve kterém je vymezen způsob podávání stížnosti včetně státních i mezinárodních orgánů a organizací, na které se mohou vězni obracet. Ve vyhlášce je popsán způsob podání stížnosti, podle kterého vězni vkládají své stížnosti do uzamykatelných schránek, které jsou v běžně dostupných místech. Stížnosti jsou podávány v zalepených obálkách a jsou pověřenými osobami vybírány každý pracovní den. Tyto osoby nesmí být v přímém kontaktu s vězněnými osobami.⁹ Opět platí obdobná úprava pro postup s obviněnými, tím je Předpis č. 109/1994 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád o výkonu vazby.¹⁰

Interní předpisy Vězeňské služby ČR

Nezanedbatelné postavení pro VSČR má Sbíрка nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky. Účelem Sbířky nařízení je podrobně popsat postupy zaměstnanců VSČR v souladu s právními předpisy při řešení jednotlivých sfér jejich pracovní činnosti. Vyřizování stížností je věnováno nařízením č. 55, které stanovuje postup při přijímání, evidování a vyřizování stížností. V tomto dokumentu jsou detailně popsány všechny body, kterými projde stížnost směřována vězeňské službě.¹¹

---

⁷ Předpis č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

⁸ Předpis č. 293/1993 Sb. Zákon o výkonu vazby

⁹ Předpis č. 345/1999 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

¹⁰ Předpis č. 109/1994 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu vazby

¹¹ Sbířka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky, nařízením č. 55

2 STÍŽNOSTI VE VĚZENÍ – OD HISTORIE PO SOUČASNOST

Vyřizování stížností a jiných podání, která mají znaky stížnosti, je ve vězeňství věnována mimořádná pozornost a jejich prověřováním se zabývá poměrně významná a kvalifikovaná část personálu. Ne snad proto, že by stížnosti v jiných oborech lidské činnosti měly menší význam. Každé podání vězně může svým způsobem signalizovat určité problémy, které mohou vést v konečném důsledku k závažné události ohrožující nejen bezpečnost v konkrétní věznici. Zvláště pak, když se stížnosti opakují nebo si ve stejné záležitosti stěžuje stále více vězňů.

Známé jsou případy vzpour či jiných hromadných vystoupení vězňů nespokojených s podmínkami ve věznicích u nás i ve světě, kterým předcházely nikoliv zanedbatelné signály, kterým personál věznic nevěnoval dostatečnou pozornost nebo je zcela ignoroval. Dnes již klasickým příkladem může být vzpoura ve věznici Strangeways v britském Manchesteru na jaře roku 1990. Protesty a nepokoje, které následovaly v mnoha dalších věznicích v dubnu roku 1990, byly nejzávažnější v britské trestní historii. Z těchto nepokojů vznikl významný dokument zveřejněný pod názvem „Woolfova zpráva“, který je poučením pro všechny vězeňské systémy.

2.1 Woolfova zpráva

V dubnu roku 1990 proběhla vzpoura ve věznici Strangeways, kterou následovaly protesty a nepokoje v mnoha dalších britských věznicích. Vyšetřováním nepokojů byl určen soudce nejvyššího soudu Woolf, který vypracovanou zprávu předložil v lednu 1991. Woolfova zpráva představuje důkladné prozkoumání podmínek v britských věznicích a jednu z nejvýznamnějších analýz trestního systému. Zpráva obsahuje 12 hlavních doporučení a 204 návrhů detailního programu na celkovou změnu vězeňského systému.¹²

V první části zprávy Woolf popisuje stav vězeňství v šesti britských věznicích, ve kterých došlo k nejzávažnějším nepokojům. Zejména popisuje situaci před nepokoji a situaci v počátku nepokojů. Ve druhé části své práce předkládá návrhy na zlepšení stavu věznic.

---

¹² České vězeňství. *Woolfova zpráva: shrnutí hlavních poznatků a doporučení vyšetřování vězeňských nepokojů*. Praha: Vězeňská služba ČR, 1996, s. 6

Před nepokoji nebyly podmínky pro vězněné osoby zcela ideální. Počet vězňů ve všech zkoumaných případech přesahoval maximální kapacitu věznic, s čím souviselo zejména zhoršení podmínek hygienických. Mnoho obviněných muselo bydlet společně v jedné místnosti. Ve výpovědích vězňů se opakovaly stížnosti na nedostatek spravedlnosti ve způsobu, jakým bylo s nimi zacházeno. Dopisy vězňů adresované vyšetřovacímu týmu zdůrazňovaly také stížnosti na nedostatek pracovních míst a nedostatečné řešení stížností. Zhoršující stav ve věznicích byl ze značné části zapříčiněn nedostatkem personálu.¹³

Součástí zprávy byly předloženy návrhy na zlepšení stavu věznic, které jsou dodnes příkladem pro řadu zemí. Navrhované změny se týkají řady oblastí z působnosti vězeňské služby. Jako příklad uvedu Woolfovy návrhy ohledně zlepšení kvality stížnostního řízení v Britském vězeňství:

Stížnosti vězňů

*„Vězni mají právo hledat pomoc při řešení svých stížností u mimovězeňských institucí. Mohou žádat o soudní přezkoumání porušení vězeňských pravidel, hledat nápravu u evropského soudu pro lidská práva, u parlamentního zmocněnce a mohou psát petici parlamentu nebo Její Výsosti Královně. Je však stejně důležité, že existují také takové struktury v rámci vězeňského systému, a zajišťují, aby se spravedlnost nezastavila před bránou věznice“.*¹⁴

Zdůvodňování

„V zákoně neexistuje žádný všeobecný požadavek o tom, že instituce, jakou je Vězeňská služba, musí uvádět důvody pro svoje činy. Přesto by však Vězeňská služba měla přijmout takovou proceduru, jako je věc citlivého řízení. Vysvětlení, proč nějaké vzdělávání nebo vyučování bylo zrušeno, by mohlo často předejít hledání útočiště v podání stížnosti. Mohlo by uklidnit vězně, že jejich zájmy jsou brány na vědomí, a vést k lepšímu stupni rozhodování. Vězňům by proto měly být sděleny důvody, pokud to bude možné, o každém rozhodnutí, které pro ně bude mít nepříznivé důsledky. V případech zvláště nepříjemných rozhodnutí, jako je například přemístění na základě pravidla 43 GOAD (pravidlo o separování vězňů-rozvracečů), by měly být důvody sděleny písemně. Ve všech ostatních

---

¹³ České vězeňství. Woolfova zpráva: shrnutí hlavních poznatků a doporučení vyšetřování vězeňských nepokojů. Praha: Vězeňská služba ČR, 1996, s. 7-30

¹⁴ České vězeňství. Woolfova zpráva: shrnutí hlavních poznatků a doporučení vyšetřování vězeňských nepokojů. Praha: Vězeňská služba ČR, 1996. Str. 63

případech by měly být dány písemně, pokud o to vězeň požádá. Tyto změny by měly být začleněny do nových vězeňských pravidel“.¹⁵

Postupy stížností

„Spravedlivý postup stížností musí být přímočarý, musí mít časové omezení, musí být účinný a nezávislý. Je nutné změnit současný systém. Nynější praxe, kdy je vězeň veden k tomu, aby podal stížnost důvěrnou cestou je zavádějící, protože obvykle, i když je stížnost podána důvěrně, člen personálu, proti kterému byla podána, o tom ví. Tato situace by se měla napravit. Návštěvní výbory by neměly od vězňů očekávat, že se s nimi poradí před tím, než půjdou k řediteli. Návštěvní výbory by měly vězňům radit a prošetřovat jejich stížnosti, ale neměly by dělat žádná doporučení, která by vězni uškodila. Tím, že budou asistovat při šetření stížností, by pomohly lépe, měly by mít své vlastní ubytování a měly by být lépe školeny a organizovány. V praxi neexistuje cesta podání stížnosti nějaké nezávislé osobě. Nezávislý element by dal celému systému účelnost, kterou zatím nemá. Rozhodčí pro stížnosti by měl být jmenován ministrem vnitra. Tento rozhodčí by měl být poslední instancí pro odvolání jak pro stížnosti, tak pro disciplinární řízení, a měl by vypracovávat výroční zprávu pro ministerstva vnitra. Před odvoláním k rozhodčímu by musel vězeň vyčerpat všechny ostatní stupně postupu stížnosti. Kromě zvláštních případů by mělo od Vězeňské služby očekávat, že vyhodí doporučení rozhodčího o jednotlivých případech“.¹⁶

2.2 Stížnostní řízení do roku 1989

Společenské přeměny, které následovaly po roce 1989, přinesly zásadní úpravy i v pojetí českého vězeňství. Ne všechny změny byly nezbytné a provedené ideálně. Naše vězeňství rozhodně v Evropě nepatřilo mezi zaostalé či nevědecké systémy. Bylo stejně, jako celá společnost, ovlivněno ideologickými názory prosazovanými tehdejšími komunistickým režimem. Vězeň, stejně jako je tomu v dnešním pojetí vězeňství, mohl uplatňovat k prosazení svých zájmů a potřeb, případně ke zlepšení podmínek v prostředí, kde se nacházel, řadu právních institutů, včetně práva na podání stížnosti. Přesto byl počet stížností výrazně nižší, než je tomu dnes. Zda byl tento stav ovlivněn skutečností, že téměř

---

¹⁵ České vězeňství. Woolfova zpráva: shrnutí hlavních poznatků a doporučení vyšetřování vězeňských nepokojů. Praha: Vězeňská služba ČR, 1996. Str. 63-64

¹⁶ České vězeňství. Woolfova zpráva: shrnutí hlavních poznatků a doporučení vyšetřování vězeňských nepokojů. Praha: Vězeňská služba ČR, 1996. Str. 64

každý vězeň byl pracovně zaneprázdněn a tudíž neměl tolik času na případné stížnosti, o tom lze pouze spekulovat. Právě 100% zaměstnanost je jedním příkladem, že totalitní systém vězeňství neobsahoval pouze záporné prvky. Bezpochyby značně represivnější režim v porovnání se současnými trendy však nedovolil ve větším rozsahu zneužívání práva na podání stížnosti. Opakované stížnosti či do nekonečna uplatňovaná podání v téže věci prakticky neexistovala. Byl přísně vymezen okruh osob a institucí, kam si mohl vězeň stěžovat. Rovněž bylo téměř nemožné, že by se kromě určených zaměstnanců tehdejšího sboru nápravné výchovy a vězeňství dozorujícího prokurátora někdo jiný problémy vězňů oficiálně zabýval.

2.3 Reforma vězeňství

Cesta k demokratické společnosti přinesla celou řadu změn i v našem vězeňství. Po rozsáhlé amnestii opustili věznic kromě politických vězňů i téměř všichni ostatní uvěznění. Přes počáteční anarchii došlo ve vězeňství k řadě změn, které měly zlidštit trest těm, kteří ve věznicích zůstali, i těm, kteří se po zmíněné prezidentské amnestii začali poměrně rychle do káznic vracet. Výrazně se zvýšil okruh právnických i fyzických osob, na které se mohl vězeň se svými problémy a stížnostmi z vězení obracet. Především to byla nově vytvořená Inspekce ministra spravedlnosti, kterou začala řídit bývalá disidentka Lenka Marečková. Její pololetní i roční rozbor stížností se s určitými odlišnostmi zpracovávají do dnes.

O vězeňství se začaly intenzivně zajímat i mezinárodní organizace zabývající se ochranou lidských práv a svobod. Jednou z významných organizací nezávisle dohlížejících na podmínky v nápravných zařízeních a život vězňů, se stal Československý helsinský výbor (po rozdělení republiky Český helsinský výbor), který je členem Mezinárodní helsinské federace – IHF se sídlem ve Vídni. Do věznic se prostřednictvím kaplanů začínají navracet církve, jejichž činnost byla za existence totalitního režimu v nápravných zařízeních zcela znemožněna. Nicméně musely přijít i negativní stránky nabyté demokracie ve vězeňství. Ne všichni byli na uvolnění poměrů ve věznicích dostatečně připraveni. Vězni, stále ještě pod vlivem porevoluční euforie, se dožadovali dalších a významnějších změn a ústupků.

Je nutno objektivně přiznat, že v řadě případů oprávněně. Nedostatečné hygienické podmínky, začínající přeplněnost věznic, či třeba nekvalitní strava se čím dál častěji stávaly záminkou pro nejrůznější verbální i písemné protesty. Z velké části nezkušený a značně obměněný vězeňský personál pak nebyl připraven adekvátně reagovat na vzrůstající nervozitu zejména ve věznicích určených k výkonu trestu. Ani v množství písemných podání a stížností se nebyli schopni, v té době nedostatečně proškolení zaměstnanci, včas zorientovat a rozpoznat, že se v českých věznicích schyluje k hromadným protestům, připomínajícím situaci na britských ostrovech, popsanou v již zmíněné Woolfové zprávě.

2.4 Nepokoje ve věznicích

K rozsáhlým protestům ve věznicích došlo na přelomu roku 1999 a 2000. Pro tuto práci jsou důležité později označené a mediálně prezentované příčiny tohoto protiprávního vystoupení. V lednu roku 2000 již svou nespokojenost s podmínkami v českých věznicích otevřeně vyjádřilo přibližně 6000 vězňů. Někteří formou neodebírání vězeňské stravy, jiní vyvěšením transparentů i hlasitým pokřikem. V některých případech přerostlo klidné vyjednávání v zapalování a vyhazování věcí z oken. Vězni protestovali především z důvodu přeplněnosti věznic, která přinesla omezení prostoru na jednoho vězně až na pouhé 2m², přičemž běžné evropské standardy požadují 6-11m². Vězni zpracovali řadu hromadných písemných požadavků a peticí. Většinu stížností vězňů bylo možné podle mediálního ohlasu vnímat jako oprávněné, proto si získaly nemalou pozornost nejenom odborné veřejnosti. Ve věznicích mimo hygieny selhávaly také výchovné programy a samotná práce s vězni. Vězni ve svých podnětech požadovali nápravu zmíněných nedostatků včetně výměny některých pracovníků vězeňské služby ve vedoucích funkcích.¹⁷

Vězni skutečně prosadili některé rozumné změny a donutili zejména politiky věnovat vyšší pozornost zejm. aktuálnímu stavu a vybavení věznic. S určitou nadsázkou lze tuto akci označit za největší stížnostní řízení v reformujícím se českém vězeňství od listopadu 1989.

---

¹⁷ Český helsinský výbor, *Nepokoje v lednu 2000 jako vyjádření dlouhodobých problémů vězeňství* [online]. ©2001 [cit. 2016-02-03] dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76186/CLANEK.html>

Na rozdíl od vzpoury v Leopoldově, která provázela Havlovu amnestii v roce 1990, si nepokoje nevyžádaly oběti na lidských životech a staly se pouze jakýmsi varováním před opakováním hyb z minulosti.

2.5 Současnost

Poučena zmíněnými událostmi zavedla vězeňská služba odborné školení (specializační kurz) zaměstnanců, kteří se zabývají prošetřováním stížností a trestné činnosti. Těmito zaměstnanci jsou příslušníci (příslušník = uniformovaná část personálu) oddělení prevence a stížností (dále jen „OPaS“). Tato oddělení jsou zřízena ve všech věznicích a kromě stížností je jejich náplní práce též šetření trestné činnosti, kterou spáchaly vězněné osoby ve výkonu trestu, výkonu vazby a příp. chovanci v zabezpečovací detenci. Mají statut policejního orgánu podle § 12 odst. 2, písmeno c, Trestního řádu: *„Policejními orgány se rozumějí pověřené orgány Vězeňské služby České republiky v řízení o trestných činech osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence, spáchaných ve vazební věznici, věznici nebo v ústavu pro výkon zabezpečovací detence“*.¹⁸

V rámci přípravného řízení úzce spolupracují s dalšími orgány činnými v trestním řízení, zejm. s policií a generální inspekcí bezpečnostních sborů (dále jen „GIBS“). Právě na bedrech OPaS leží prověřování podstatné části všech podání a stížností učiněných proti vězeňské službě. Nejsou-li přímo adresáty podnětu, pak nejčastěji oni, na základě dožádání, prověřují stížnosti určené jiným orgánům a institucím. A je na nich, v jaké kvalitě a s jakým výsledkem bude šetření provedeno. Školení je prováděno v Akademii Vězeňské služby České republiky ve Stráži pod Ralskem (dále jen „AVS“) a je součástí programu celoživotního vzdělávání personálu. Cílem kurzu je: *„Rozšíření vědomostí zařazených pracovníků a zvyšování jejich profesionality při zachování pravidel profesní etiky a objektivních postupů.“*¹⁹

Právě tato příprava ve spojení se získáním odpovídajícího odborného vzdělání na vybraných vysokých školách je předpokladem budoucí kvalifikované práce těchto specialistů, kteří musí být plně odpovědni za úroveň provedených šetření.

Stížnostmi vězňů se zabývá i samotné ministerstvo spravedlnosti, do jehož působnosti vězeňská služba spadá. Náplň práce dnes již neexistující inspekce byla

---

¹⁸ Předpis č. 141/1961 Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), §12

¹⁹ Akademie Vězeňské služby, *Program celoživotního vzdělávání*. [online]. ©2007 [cit. 2016-02-03] dostupné z: <http://www.akademievs.cz>

postupně modifikována do činnosti hned několika odborů. Ještě před nedávnem fungující oddělení pro kontrolu vězeňství se transformovalo do dnešní podoby, kdy stížnosti na zacházení s trestanci řeší úsek podřízený náměstkovi pro trestní politiku. Dle organizačního řádu ministerstva plní oddělení stížností a kontrol vězeňské služby a probační a mediační služba (dále jen „PMS“) zejména tyto úkoly:

Provádí kontrolu v rozsahu pravomocí generálního ředitele VSČR a ředitele PMS, konkrétně analyzuje, monitoruje a vyhodnocuje výsledky jejich kontrolní činnosti. Spravuje Registr oznámení veřejných funkcionářů VS dle zákona o střetu zájmů a informuje o způsobu vyřízení skutečností nasvědčujících nepravdivosti nebo neúplnosti údajů, uvedených v oznámeních. Vyřizuje stížnosti, oznámení, petice a podněty směřující proti VS nebo PMS a vyhodnocuje oprávněnost i opodstatněnost jejich podání, k tomu zpracovává potřebné rozborů.²⁰

V postavení nadřízeného vězeňské služby tak prošetřuje podání, kterými se vězeňská služba nemůže zabývat. To jsou zejména stížnosti na postup nejvyšších představitelů věznic, především na generálního ředitele. Dále jsou to stížnosti a odvolání proti postupu prvoinstančního orgánu. Pracovníci ministerstva tak činí při pravidelných kontrolách věznic, kdy si přímo „v terénu“ mohou ověřit skutečný stav prošetřované věci. Ochutnat vězeňskou stravu, zkontrolovat hygienické podmínky či posoudit aktuální přeplněnost konkrétní věznice.

Zákon stanovil ještě jeden kontrolní mechanismus zajišťující pravidelný dohled nad vězeňstvím. Tím jsou krajská státní zastupitelství, která dozorovou činnost vykonávají ve spádových věznicích prostřednictvím speciálně vyškolených státních zástupců (dříve prokurátorů). Ti, stejně jako pracovníci ministerstva, mají zajištěn vstup do věznic bez omezení a mohou stížnost vězně bez odkladu prověřit na místě. Rovněž od něho mohou kdykoliv vyžadovat případnou konkretizaci či doplnění předchozích údajů. Dozorový státní zástupce má za úkol prověřit, zda postupy vězeňské služby odpovídají zákonům a jiným předpisům. Významnou pravomocí dozorového státního zástupce je možnost vydat příkaz k okamžité nápravě stavu, který nemá odkladný účinek a může případné protiprávní jednání ihned napravit. Další výsadou každého žalobce, tedy i dozorového státního

---

²⁰ Justice, *Organizační řád MS – příloha II* [online], str. 30-31 ©2007 [cit. 2016-02-04] dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=5840&d=184430>

zástupce, je nařídit policejním orgánům zahájit šetření, dojde-li v průběhu běžného stížnostního řízení k závěru, že mohl být spáchán trestný čin.²¹

Vznikem GIBS, která začala oficiálně fungovat dne 29. června 2011, se zrodil další významný úřad, kterému nejsou problémy vězňů lhostejné. GIBS se zajímá o podněty z věznic zejména z pohledu orgánu, který vyšetřuje trestnou činnost zaměstnanců vězeňské služby. Množství stížností může do jisté míry naznačit, že ne vše je v inkriminované věznic v pořádku. Jestliže si vězňové dlouhodobě stěžují na násilí či jinou agresivitu spoluvězňů, může tato informace vypovídat o mnohem závažnějším problému v konkrétním zařízení. Z řady mediálních výstupů vyplývá, jak GIBS zasahovala ve věznicích, či prostřednictvím shromážděných informací odhalila trestnou činnost páchanou zaměstnanci vězeňské služby. Z tohoto důvodu je na místě zařadit GIBS mezi důležité orgány zabývající se stížnostmi ve vězeňství.²²

---

²¹ §78, Předpis č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

²² Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. dostupné z: <http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy>

3 ŘÍZENÍ O STÍŽNOSTI – FORMA NEZÁVISLÉ KONTROLY VĚZEŇSTVÍ

V poslední části předchozího textu bylo stížnostní řízení vymezeno zejména z hlediska interního kontrolního mechanismu. Jinak řečeno poznatky, zjištěné při prověřování stížností výše uvedenými orgány, slouží především organizaci ke zlepšení podmínek a předcházení opakování chyb. Zůstávají zpravidla neveřejné a případná přijímaná opatření, včetně postihu viníků, jsou pak ryze vnitřní záležitostí vězeňské služby. Výjimku tvoří stížnosti, které upozornily na velmi závažné události nebo stížnosti končící projednáním soudu. Chceme-li získat skutečně objektivní pohled na stížností postiženou oblast, je vhodné ověření získaných poznatků osobou, která není materiálně, morálně či politicky na vězeňské službě závislá.

Český helsinský výbor (dále jen „ČHV“) v jedné ze svých zpráv o stavu českého vězeňství namítá podjatost orgánů, které u nás prošetřují stížnosti vězňů, a navrhuje vytvoření funkce tzv. vězeňského ombudsmana. Ten by pak nesměl být podřízen žádné vládou řízené instituci a při své práci by spolupracoval s nejrůznějšími nezávislými odborníky a experty. Těmi disponují především mezinárodní organizace či nevládní a nezisková sdružení. Významnou roli při provádění dozorových kontrol věznic by pak měli sehrávat rovněž pracovníci Úřadu veřejného ochránce práv, tedy ombudsmana.²³

3.1 Mezinárodní a nevládní organizace

Evropský výbor proti mučení

Úmluvou, která byla publikována ve Sbírce zákonů jako sdělení ministerstva zahraničních věcí č.9/1996 Sb. a pro Českou republiku vstoupila v platnost dnem 1. ledna 1996, byl zřízen Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen „CPT“), který prostřednictvím návštěv ve věznicích zjišťuje, jak je zacházeno s osobami zbavenými svobody.²⁴ „Z názvu organizace vyplývají dvě podstatné charakteristiky: zaprvé, výbor má evropskou působnost a zadruhé, nezabývá se pouze „mučením“, ale celou škálou situací, které by mohly vést k „nelidskému nebo

---

²³ Český helsinský výbor. *Tiskové zprávy*[online]. Dostupné z:<http://www.helcom.cz/cs/media/tiskove-zpravy>

²⁴ Vyjádření vlády České republiky, *Úvodní poznámky* [online]. ©20014 [cit. 2016-02-04]dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/documents/cze/2014-04-inf-cze.pdf>

ponižujícímu zacházení či trestu". Členové CPT jsou nezávislí a nestranní experti různých profesí, například právníci, lékaři a odborníci na vězeňství či policejní službu.²⁵ Kromě věznic organizuje CPT také návštěvy do nápravných zařízení pro mladistvé, záchytných středisek pro přistěhovalce, psychiatrické léčebny, ústavů sociální péče atd. Do detenčních zařízení má CPT neomezený přístup a v soukromí zde mohou mluvit s kýmkoli. Výsledky z návštěv se dotyčný stát dozví z podrobné zprávy, která obsahuje doporučení, zjištěné skutečnosti, komentáře a požadavky na informace a na základě této zprávy požaduje CPT reakci na zjištěné problémy. Za každý členský stát je ministry Rady Evropy volen jeden člen výboru. Zvolení členové pak provádí návštěvy. Členové výboru nikdy nenavštěvují stát, za který byli zvoleni, což je zárukou nezávislosti.²⁶

Český helsinský výbor

Od roku 1988 působí v ČR tato nevládní organizace dohlížející na dodržování zákonů, která je jednou z nejvýznamnějších. ČHV si klade za poslání zejména úsilí o respektování principů přirozených práv člověka a jejich uplatňování ve společnosti. Organizace je zaměřena na poradenskou, analytickou, projektovou, publikační a monitorovací činnost.²⁷

*„Jedním z nejdůležitějších projektů ČHV je například projekt Právo na soudní a jinou právní ochranu v detenci – Monitoring a litigace. V jeho rámci pracovní týmy ČHV navštívily některé české věznice a komplexní přehled o výsledcích byl vypracován ve Zprávě o realizovaném monitoringu věznic v průběhu roku 2003“.*²⁸

*„Významné postavení, které si ČHV ve vztahu k Vězeňské službě vybudoval, lze dokumentovat i existencí nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 16/2007, kterým se vyhláší Dohoda o realizaci a podmínkách spolupráce mezi Vězeňskou službou ČR a Českým helsinským výborem“.*²⁹

---

²⁵ Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), *CPT ve zkratce* [online]. ©2002 [cit. 2016-02-07] dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/czech.htm>

²⁶ Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) [online]. ©2002 dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/czech.htm>

²⁷ Český helsinský výbor [online]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz>

²⁸ HUSSEINI, Faisal. *Rigorózní práce – Mechanismy ochrany práv osob ve výkonu trestu*, s. 175. Brno, 2008.

²⁹ Český helsinský výbor, *Zprávy o stavu lidských práv v ČR* [online]. ©2013 [cit. 2016-02-07] dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/co-delame/monitorovaci-a-analyticka-cinnost/zpravy-slp/>

3.2 Evropský Soud pro lidská práva

Evropský soud pro lidská práva byl zřízen v roce 1959, sídlí ve Štrasburku a slouží k projednávání případů porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Již v minulosti se působnost Evropského soudu zaměřovala také na projednávání příslušnosti stížností zaslaných jednotlivci a zjišťovala skutečnosti v daných případech. Pro tuto činnost fungovala Evropská komise pro lidská práva a jejím cílem bylo smírné řešení problémů. Případy předložené Komisí nebo smluvními státy pak projednával Evropský soud. Největším problémem systému byla pomalost a nepružnost, která si vyžádala změnu. Od 1. 11. 1998 byla protokolem č. 11 k Úmluvě sloučena Komise a Soud do jediného orgánu a tím je stálý Soud, u kterého byla omezena pravomoc pouze na dozor nad rozsudky Soudu.

Soudci Evropského soudu jsou voleni na 6 let bez možnosti znovuzvolení, věková hranice soudců je 70 let. Evropský soud je jeden z největších soudních orgánů, každý smluvní stát je zastoupen jedním soudcem, což v současnosti znamená více než 40 soudců. Volbu soudců provádí Parlamentní shromáždění Rady Evropy. Výběr probíhá z navrhovaných kandidátů, při čemž každý stát smí navrhnout nejvýše tři kandidáty. Stát není povinen mít u Evropského Soudu svého zástupce, smí navrhnout i cizince a není ani omezen počet soudců stejné národnosti.³⁰

3.2.1 Stížnosti k Evropskému Soudu

Evropský Soud může přijímat stížnosti od fyzických osob, nevládních organizací nebo skupin osob, které namítají porušení práv plynoucích z Evropské úmluvy o lidských právech. Od 1. ledna 2016 vstoupil v platnost novelizovaný článek 47 Jednacího řádu Soudu, který upravuje postup pro podání řádné stížnosti k Soudu.³¹ O přijatelnosti stížnosti rozhoduje tříčlenný Výbor. V případě přijetí stížnost postupuje před sedmičlenný Senát, jenž rozhoduje o jejím obsahu. Jedná-li se o závažnou kauzu, může Senát předat stížnost Velkému senátu, který tvoří sedmnáct soudců a jehož rozhodnutí je konečné. Podmínky k přijetí stížnosti jsou, že musí být nejprve vyčerpány veškeré vnitrostátní prostředky.

---

³⁰ Wikipedia. *Evropský soud pro lidská práva* [online]. © 2016. [cit. 2016-02-11] dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%BD_soud_pro_lidsk%C3%A1_pr%C3%A1va

³¹ European Court of human rights, *Information in Czech* [online]. © 2015 dostupné z: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ces&c=>

Stížnost nesmí být podána déle, než čtyři měsíce od vnitrostátního rozhodnutí. Anonymní, nepodložené a nepřístupné stížnosti nejsou přijatelné.³²

3.3 Ombudsman

Je veřejný ochránce práv, jeho posláním je chránit osoby před jednáním úřadů a dalších institucí, pokud je takové jednání v rozporu s právem. Mimo jiné také provádí návštěvy míst, kde mohou být lidé omezováni na svobodě a usiluje o dodržování jejich základních práv. Systematické návštěvy si kladou za cíl především posílení ochrany osobám omezeným na svobodě zejména před mučením, nelidským, krutým, ponižujícím zacházením nebo trestáním.³³

Ochránce a jím pověřeni pracovníci mohou při návštěvách vstupovat do všech míst v zařízení. Mohou se také dotazovat všech osob včetně pacientů, klientů, zaměstnanců a vězňů a smí nahlížet do veškeré dokumentace, i zdravotnické. Systematické návštěvy jsou prováděny v jakoukoli dobu či den, bez předchozího upozornění. Vedoucí zařízení je o návštěvě informován přímo na místě. Ombudsman se při provádění a vyhodnocování návštěv nezabývá pouze dodržováním zákonnosti, předmětem jeho zájmů jsou také případy, kdy je jednání osob či stav v zařízeních v nesouladu s principy demokratického právního státu a mohl by tento stav znamenat hrozbu mučení, ponižujícího, krutého, nelidského, špatného zacházení k člověku a jeho právům.³⁴

3.4 Okolní země

Slovensko

Jak již bylo zmíněno, Slovensko má na rozdíl od ČR samostatný zákon věnovaný stížnostem. Dne 9. 2. 2010 nabyl účinnosti zákon č. 9/2010 o stížnostech, který upravuje postup orgánů veřejné správy a jiných orgánů Slovenské republiky při podání, přijímání,

³² Wikipedia. *Evropský soud pro lidská práva* [online]. © 2016. [cit. 2016-02-11]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%BD_soud_pro_lidsk%C3%A1_pr%C3%A1va

³³ Kancelář veřejného ochránce práv, *Úvod* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/>

³⁴ Kancelář veřejného ochránce práv, *Ochrana osob omezených na svobodě* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/ochrana-osob-omezenych-na-svobode/>

vidování, prošetřování, kontrolování a písemném oznámení výsledku prošetření stížností.³⁵ Tento zákon nahradil původní, zastaralý zákon o stížnostech. Stížnostní řízení ve Slovenském vězeňství je podobné jako v ČR. Práva a povinnosti odsouzeného jsou upraveny Zákonem č. 475/2005 O Výkonu trestu odnětí svobody, podle kterého má vězeň právo podávat stížnosti týkající se ochrany lidských práv. Stížnosti mohou podávat státním orgánům Slovenské republiky i mezinárodním orgánům a organizacím, ke kterým je Slovenská republika vázána mezinárodní smlouvou. Státní orgány, na které se vězeň obrací se svou stížností, jsou zejména: Národní rada Slovenské republiky, ministr obrany a osoby jím pověřené, generální ředitel Sboru vězeňské a justiční stáže a osoby jím pověřené, atd. Hovoříme-li o mezinárodních organizacích, jedná se především o: Mezinárodní výbor Červeného kříže, CPT, Evropský soud pro lidská práva, Helsinský výbor, Amnesty International, atd. Podaná stížnost je odeslána nejdéle následující pracovní den. V případě, kdy zjistí příslušník sboru, že dochází k porušení práv odsouzeného, je povinen vykonat opatření k zábraně a oznámí případ řediteli věznice. Odsouzený může požádat o rozhovor s ředitelem, který mu musí být umožněn do sedmi kalendářních dnů.³⁶

Co se týče počtu stížností vězňů, Slovensko pracuje v porovnání s ČR přibližně s polovičním počtem stížností. Vzhledem k přibližně polovičnímu počtu vězněných osob můžeme říci, že situace na Slovensku je podobná. Sbor vězeňské služby ovšem rozděluje stížnosti pouze na důvodné a nedůvodné, přičemž procento důvodných stížností je o poznání nižší než u VSČR. Přehled počtu stížností a počtu vězněných osob na Slovensku je součástí přílohy číslo PI.³⁷

Německo

Spolková republika Německo (dále jen „SRN“) se z pohledu vězeňství od ČR liší především v rozsáhlejším postavení soudů v otázkách výkonu trestu odnětí svobody. Právní ochrana odsouzených a postupy justiční správy SRN jsou upraveny zákonem o výkonu trestu Strafvollzugsgesetz, o jehož přijetí se po několika neúspěšných pokusech zasloužilo až rozhodnutí Spolkového ústavního soudu. Právo vězňů na stížnost je v tomto

---

³⁵ Čarnogurský - law firm, *nový zákon o stážnostech* [online]. © 2010, [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.ulclegal.com/sk/bulletin-pro-bono/2010/01/2504-novy-zakon-o-staznostiach>

³⁶ Vězeň, *Práva vězňů* [online]. [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: http://www.vazen.sk/prava_vaznov

³⁷ Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže – *Ročenka 2014* Dostupné z: http://www.zvjs.sk/dokumenty/rocenky/Rocenka_2014_1.pdf

zákoně upraveno paragrafem 108, podle kterého rozlišujeme více typů stížností. Pro nejméně formální stížnost *Gegenvorstellung* (tzn. námitka) není určena zvláštní forma ani lhůta a je adresována přímo tomu, kdo vydal určité rozhodnutí. Dalším typem je stížnost směřovaná řediteli věznice, která je vždy v písemné podobě a odsouzený má právo na vyrozumění v přiměřené lhůtě. Proti rozhodnutí ředitele se lze odvolat k nadřízenému orgánu, čímž je Zemská Vězeňská služba. Vězeň si smí stěžovat také služebnímu dozoru a dozorovému orgánu, který je povinen pravidelně navštěvovat věznicí. Odsouzený se smí domáhat řádného vyřízení své stížnosti soudní cestou.³⁸

Pro stížnostní právo platí zákaz jeho zneužití, proto v případě neoprávněných stížností s účelem zatížení orgánů výkonu trestu nemusí být vydáno rozhodnutí nebo odpověď. To platí i pro opakující se stížnosti. Na rozdíl od ČR se mohou orgány výkonu trestu opírat při svém rozhodování o judikaturu.

---

³⁸ HUSSEINI, Faisal. *Rigorózní práce – Mechanismy ochrany práv osob ve výkonu trestu*, Úvod do právní úpravy SRN, s. 187-194. Brno, 2008.

4 STÍŽNOST JAKO SOUČÁST RESOCIALIZAČNÍHO PROCESU

Vycházíme-li ze skutečnosti, že v demokratickém vězeňském systému má i vězeň svá práva, pak nedílnou součástí převýchovy je jeho víra ve spravedlivé posuzování jeho chyb a chování v průběhu výkonu trestu těmi, kteří jej mají vrátit do společnosti. Každou křivdu vězeň vnímá jako selhání společnosti, která se na něm dopouští stejného příkoří, kterého se on dopustil na ní svou nezákonnou činností. Proto je důležité umožnit vězni, aby se legálně a bez protipatření domáhal svých práv. Na druhou stranu je slabostí systému nechat se šikanovat zjevně bezdůvodnými stížnostmi, které jsou zjevnými výmysly, které mají posloužit k maření stanovených podmínek výkonu soudního opatření. Na první pohled je patrné, že náš vězeňský systém si připouští skutečně jen zanedbatelné procento chyb. Vycházíme-li z ročenek pravidelně zveřejňovaných vězeňskou službou na jejich webových stránkách, pak snadno dospějeme k názoru, že se vězeň musí opravdu snažit, aby mu byla přiznána oprávněnost jeho stížnosti.

Důvodných stížností eviduje vězeňská služba v průměru přibližně kolem 7% z celkového počtu stížností vězňů. V tomto čísle nejsou započítány důvodné stížnosti vlastního personálu, který je v tomto srovnání s vězni výrazně úspěšnější. Tento stav si můžeme vysvětlit, buď téměř bezchybným fungováním českého vězeňství, nebo ne zcela šťastnou volbou toho, kdo je za prošetřování stížností odpovědný. Zajímavé by bylo srovnání, s jakým výsledkem by stejné množství stížností prošetřil např. veřejný ochránce práv. Další možnost, která se logicky nabízí, se opírá o předpoklad, že většina vězňů v našich nápravných zařízeních si své problémy vymýšlí a zneužívá tak práva na podání stížnosti a to bez ohledu, zda tak činí z neznalosti, či úmyslně. Pak ale znovu selhává systém, který je pro podávání stížností velice benevolentně nastaven. Ten totiž stále připouští v podstatě neomezenou možnost stěžovat si na cokoliv, komukoliv a to i opakovaně. Zde se na konkrétním příkladu, kterým je české vězeňství, projevuje absence zákona, který by problematiku vyřizování stížností srozumitelně vyřešil v celé společnosti.

Zvláštní kategorii představují stížnosti podávané proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu. Mají striktně vymezená pravidla, pro odsouzené stanovená v § 52 Zákona č. 169/1999 - ZVTOS a na rozdíl od běžných stížností se jejich počty neevidují. Jejich význam z hlediska sociálně výchovného působení je však zásadní.³⁹ Pokud je vězeň

---

³⁹ Předpis č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

schopen rozpoznávat důsledky svého jednání, je správné využívání kázeňské pravomoci pozitivním nástrojem k ovlivňování jeho převýchovného procesu. Nesprávné používání trestů, bez možnosti si na takový postup stěžovat a domáhat se spravedlnosti, by naopak vedlo k oslabení důvěry vězně, že má smysl začít se chovat podle pravidel určených většinou společností. Možnost přezkoumat rozhodnutí přitom může v řadě případů napravit křivdu nebo odhalit skutečného viníka.

4.1 Nejčastější stížnosti vězňů

Vězeňská služba ročně eviduje v průměru přibližně 1260 stížností od vězňů. Tento počet je řadu let poměrně konstantní. Určité výkyvy v množství podání představují náhlé nárůsty nebo naopak úbytky počtu vězněných osob. K úbytkům vězňů docházelo při různých změnách trestní politiky a po amnestiích. Např. změna Trestního řádu zpřísnující podmínky pro uvalení vazby v roce 2001 přinesla rapidní snížení počtu vazebně stíhaných o polovinu.⁴⁰ Nejrozsáhlejší amnestie prezidenta Havla již byla zmíněna. Ale i amnestie na konci funkčního období prezidenta Klause znamenala značné vyprázdňování věznic. K nárůstu počtu vězňů a z něho plynoucího přeplňování normované ubytovací kapacity věznic, dochází postupněji. Ale právě zvyšující se počet vězňů přináší z důvodu objektivně se zhoršujících životních podmínek ve věznicích největší nárůst stížností.⁴¹

Právě stížnosti na podmínky ve výkonu vazby a trestu jsou jednou z nejčastějších příčin podání. Těmi jsou v představách vězňů nedostatečně zajištěné hygienické podmínky, kdy formou stížnosti upozorňují na málo sprch, krátkou dobu určenou pro koupání, nedostatečný počet záchodů, stísněné prostory určené k vycházkám apod.

Absolutně nejčastější stížností ve vězeňství však je stížnost na poskytování zdravotní péče. Tato podání i několikanásobně převyšují počty stížností podaných z jiných věcných důvodů. Na to, co způsobuje tento stav, není jednoduché jednoznačně odpovědět.

Z výročních zpráv vězeňské služby vyplývá, že ve věznicích schází lékaři. Řada věznic prostřednictvím inzerátů shání lékaře i několik let. Většina těch, kteří ve věznicích pracují,

---

⁴⁰ Týden, Bradáčová: *Počet lidí ve vazbě od roku 2001 souvisle klesá* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/bradacova-pocet-lidi-ve-vazbe-od-roku-2001-souvisle-klesa_293811.html

⁴¹ Aktuálně, *Amnestie* [online]. © 20013. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/amnestie/r-i:wiki:3575/>

jsou v důchodovém věku. Na druhou stranu každá věznice je vybavena moderním zdravotnickým střediskem, kde je vězňům poskytována zpravidla nepřetržitá zdravotnická pomoc. Takovouto vymoženost rozhodně nemají ani domovy důchodců ani domy s pečovatelskou službou, kde se na rozdíl od věznic nachází klienti, kteří nic nespáchali.

Skutečnost, že značná část stížností na zdravotní péči se týká nevydání vězněm vyžadovaného a často závislost vyvolávajícího léku, hovoří sama za sebe.

Určitým novodobým fenoménem jsou stížnosti na nepřemístění odsouzeného do věznice, kterou si zvolil. Nejčastějším důvodem takového požadavku je snaha dostat se co nejbližší bydliště a tím si zajistit kontakt s blízkými osobami, pro které je cestování do vzdálených věznic mnohdy nejenom ekonomickým problémem. Vyhláška č. 345/1999 Sb. ministerstva spravedlnosti ŘVTOS totiž předpokládá, právě z důvodů zachování sociálních kontaktů, umístění vězně ve vhodném zařízení co nejbližší jeho domovu. Splnění tohoto opatření však do jisté míry brání samotné geografické rozložení věznic na území republiky a jejich ubytovací možnosti.⁴²

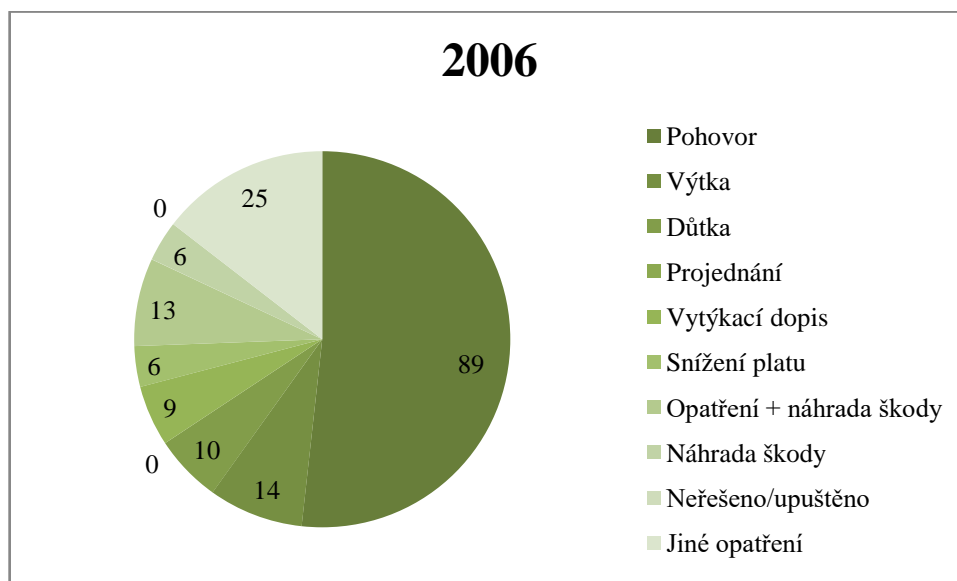
4.2 Důvodné stížnosti

Označení stížnosti přívlastkem důvodná znamená přiznání vězeňské služby, že se dopustila chyby. To není jednoduché rozhodnutí zejména pro věznice, pro které je počet důvodných stížností jedním z kritérií, podle kterých mohou být hodnoceny. Obdobný stav můžeme předpokládat i u jiných státních organizací či bezpečnostních sborů.

V každém případě důvodná stížnost znamená pro organizační článek problém v podobě hledání viníka, který ponese následky za prokázané pochybení. Následky mohou být různé podle míry zavinění příp. výše způsobené škody. Pro vyvození odpovědnosti je rovněž důležité, zda se jedná o první či ojedinělé pochybení zaměstnance nebo jeho opakované či svou povahou závažné a vědomé selhání. Pro příklad si uvedeme přehled opatření (sankcí) k důvodným stížnostem za rok 2006 a 2007, viz příloha PII.

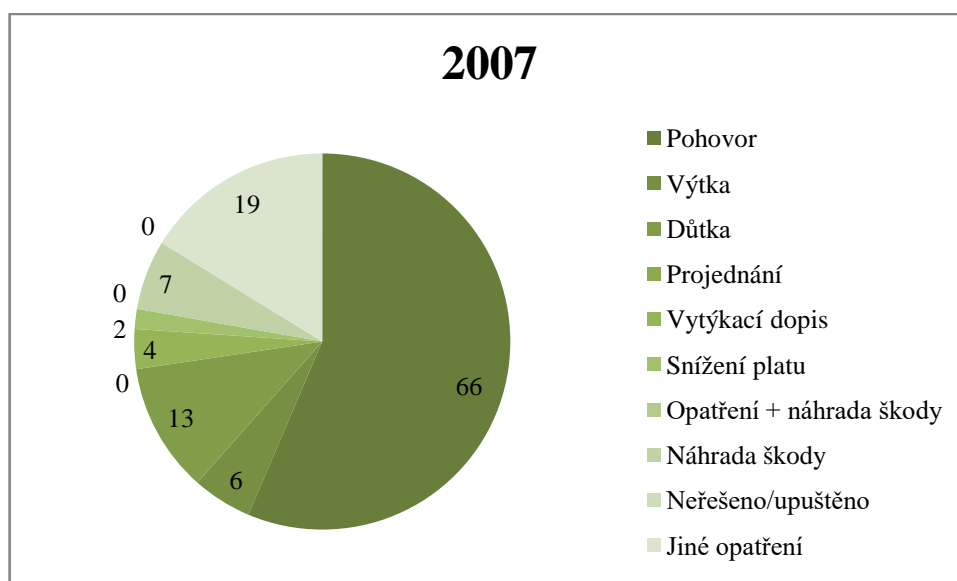
---

⁴² Předpis č. 345/1999 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

Obrázek 1 - Přehled opatření k důvodným stížnostem pro rok 2006.

(vlastní tvorba)

Obrázek 2 - Přehled opatření k důvodným stížnostem pro rok 2007.

(vlastní tvorba)

Nejčastější příčinou důvodných stížností ve vězeňské službě je konkrétní selhání jednotlivce. Opomenutí, nesplnění povinnosti vědomé i z nedbalosti. Často se jedná o nezajištění práv vězňených osob, ztrátu věcí, které převzala věznice do úschovy, provedení

kontroly korespondence, u které se kontrola ze zákona neprovádí apod. Mnohem více alarmující oblast představují důvodné stížnosti na chování personálu, včetně stížností na násilí užitému proti vězni. I když se jedná o výjimečné případy, o to závažnější mívají důsledky.

Personál věznic, po odborné stránce často velice dobře připravený na zacházení s vězni různých kategorií, čelí soustavnému stresu způsobenému samotným prostředím i složením vězeňské populace. Za takových podmínek je velice obtížné odolat všem rušivým momentům i cíleným provokacím vězňů s plnou koncentrací a po celou pracovní dobu. Pak je jen otázkou času, kdy se stresu méně odolný zaměstnanec dopustí neprofesionálního jednání, které spočívá ve verbálním či fyzickém napadení vězněné osoby. Tato jednání jsou posuzována jako zvláště závažná profesní selhání a bývají trestána exemplárním opatřením.

Vedle důvodných stížností, které mají jednoznačného viníka, směřuje řada stížností do oblastí, které přes veškerou snahu vězeňská služba nemůže ovlivnit. Jednou z těchto oblastí je opakující se přeplněnost věznic a z ní plynoucí negativa, která stísněné podmínky ve věznicích představují. Nedostatek odborného personálu na zacházení s vězněnými osobami, nedostatek prostorů určených pro aktivity, zhoršující se životní podmínky ve věznicích, ještě menší možnost získat pracovní uplatnění.

Další oblastí, kterou je vhodné z tohoto pohledu zmínit, jsou pomalé změny v legislativě upravující podmínky v našem vězeňství, které se neustále transformuje. Chvíli pod vlivem sousedních vyspělých vězeňských systémů, zejm. německého a rakouského, poté vězeňských systémů ze Skandinávie nebo z USA. Jako příklad může sloužit řadu let trvající neschopnost přijmout jednoznačná opatření k legálnímu telefonování vězňů. A to v době, kdy tento technický problém vyřešily všechny okolní země, včetně Slovenska. Nelegální telefonáty prostřednictvím mobilních telefonů z vězení rozvířily veřejné mínění v nejedné kriminální aféře.

4.3 Pozitivní vliv opatření na ostatní

Pokud mají mít opatření, přijímaná vězeňskou službou na základě důvodných stížností, pozitivní vliv na výchovný proces, musí být přijímána bez zbytečného prodlení. Současně by stěžovatel neměl žádným způsobem pocítit nevoli zaměstnance, který byl za

své pochybení potrestán. Schopnost sebereflexe je však u každého jednotlivce vyvinuta rozdílně. Odpovědné přijetí důsledků svého jednání a poučení se z předchozích chyb vyvolává v souvislosti s vězněnými u řady zaměstnanců pocit ponížení a znevážení jeho dosavadní práce. Reakce na sankci pak bývá spíše negativní, nežli pedagogická. Snad i proto musejí čas od času někteří výchovní i pedagogičtí pracovníci, kteří nejsou schopni přijmout fakt, že ve své pozici selhali, opustit řady zaměstnanců vězeňské služby. Tento stav českému vězeňství spíše prospívá, byť na první pohled ztrácí cenné odborníky.

Současně určitě není na závadu, když na základě vyhodnocených poznatků či opakovaných zjištění přijímá vězeňská služba některá prospěšná opatření ke zlepšení stavu ve svých zařízeních. Vždyť uskutečnění některých vhodných kompromisů přineslo vězeňské službě v minulosti zklidnění napjaté situace ve věznicích nejen v souvislosti s již zmíněnými nepokoji. Vedoucí pracovníci odpovědní za kvalitní fungování věznic musí rovněž předvídat reakci vězně, který získá pocit, že se legálními prostředky nedobere spravedlnosti. A to dříve, než se začne uchýlovat ke krajním řešením. Těmi jsou např. různé demonstrativní pokusy o sebevraždu či déle trvající hladovky. Výjimkou není ani výrazné zhoršení jeho chování a rezignace na dodržování stanovených norem a udržování pořádku.

4.4 Zneužití práva na podání stížnosti, kverulantství

Při administrativním zpracování jednotlivých podání je nezbytné také věnovat pozornost zjevnému zneužívání stížnosti k prosazení nesmyslných či protiprávních zájmů vězněných osob. Takové stížnosti obsahují nepravdivé, často úmyslně pozměněné skutečnosti, které musí prošetřující orgán odhalit. Chce-li být úspěšný, musí si zajistit dostatečné množství informací a dokumentů, aby byl schopen správně posoudit a v konečném verdiktu vyhodnotit prošetřovanou událost. Kverulantem je pak označován soustavný stěžovatel, který odmítá jakoukoliv argumentaci či předložené důkazy.⁴³ Do nekonečna opakujícími se stížnostmi, ale i stále dalšími novými podněty zaměstnává všechny, kteří jsou ochotni nebo povinni se jeho záležitostmi zabývat.

---

⁴³ Wikipedia. *Kverulant* [online]. © 2008. [cit. 2016-02-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Kverulant>

V této části budou převážně využity výsledky analýzy tiskových zpráv či jiných mediálních výstupů, které ne vždy obsahují úplné a přesné údaje. Nicméně pro vysvětlení, jak závažný problém kverulantství v našich věznicích představuje, tento zdroj zcela postačí.

Mezi nejznámější kverulanty patří loni zesnulý doživotně odsouzený pětinasobný vrah Ivan Roubal, který si stěžoval snad na vše, co bylo k dispozici. Od počátku výkonu vazby v roce 1994, až do svého úmrtí dne 29. června 2015 ve Věznici v Karviné, učinil stovky nejrůznějších podání a stížností. Roubalův nejznámější výrok na adresu bývalé ministryně: „*Paní Parkanová je hlavní organizátorkou spiknutí proti mně a podle mého názoru se spolu s dalšími neznámými pachateli dopustila trestného činu zločinného spolčení.*“⁴⁴ To svědčí o jeho absolutní zaujatosti proti systému. Sám Roubal se označoval za "doživotního vězně Havlova svědomí" a tímto způsobem se i podepisoval na všechny stížnosti a žaloby, které podával.

Mezi jeho mediálně známé stížnosti a žaloby patří například kuriózní stížnost na Všeobecnou zdravotní pojišťovnu za to, že mu neposkytla samonosné punčochy na křečové žíly a požadoval po ní odškodné ve výši 200.000,- Kč. Tato stížnost i následná žaloba byla zamítnuty jako neodůvodněné.⁴⁵ Stejně dopadla i jeho stížnost proti vězeňské službě, která mu nepovolila zřídit ve věznici drůbežárnu, aby zde mohl pracovat a tímto způsobem vydělat na speciální zdravotnické pomůcky, protože vězeňská služba ho zařadila do kategorie trvale pracovní nezařaditelných odsouzených. Další stížnosti adresoval k rukám ministra spravedlnosti na vězeňskou službu. Patřily sem stížnosti na uložení neoprávněného kázeňského trestu 5-ti denní izolace, údajné znemožňování vycházek či třeba opakované podání, že mu věznice neobstarala vhodné pracovní zařazení. Pozoruhodný je i soudní spor, který vedl s ministerstvem spravedlnosti, že mu vězeňská služba zakazuje poslouchat rádio Svobodná Evropa. Roubal se na rozdíl od v současnosti

---

⁴⁴ Wikipedia, *Ivan Roubal* [online]. © 2015. [cit. 2016-02-17] dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivan_Roubal

⁴⁵ Lidovky, *Roubal vstanul znovu před soudem. Kvůli křečovým žílám* [online]. © 2010. [cit. 2016-02-19] Dostupné z: http://www.lidovky.cz/roubal-standul-znovu-pred-soudem-kvuli-krecovym-zilam-pfk-/zpravy-domov.aspx?c=A100211_155305_In_domov_hs#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks

nejslavnějšího stěžovatele Alberta Žirovnického, který za dobu pobytu ve vězení podal již více než 1000 stížností, omezil se svými podněty pouze na české instituce a soudy.⁴⁶

Notorický stěžovatel a brutální vrah Albert Žirovnický je rekordmanem i v podávání nejružnějších žalob. Svůj pobyt za mřížemi, momentálně v nejpřísnější věznici v zemi na Mírově, si zpestřuje nejružnějšími stížnostmi a následnými žalobami svým dosahem často překračujícími působnost vězeňské služby. Do této kategorie patří stížnost na neoprávněné a násilné odebrání vzorku DNA policisty ve věznici. Současně požadoval odškodnění ve výši 300.000,-Kč. Soud mu v tomto výjimečném případě sice dal za pravdu a shledal odběr vzorků DNA za porušení zákona ze strany policie, ale na druhou stranu zamítl odškodnění s odůvodněním, že mu nebyla způsobena škoda v takové výši, jakou požadoval.⁴⁷ Další stížností a následně žalobou na ministerstvo vnitra reagoval za nezákonnou domovní prohlídku a požadoval odškodnění dokonce ve výši 50.000.000,- Kč. Důvodem této žaloby byl vydaný příkaz k domovní prohlídce, který měl jiné číslo popisné, než kde zásahová jednotka Žirovnického s manželkou zatkla. Vrchní soud potvrdil verdikt soudu nižší instance, žaloba byla shledána jako neodůvodněná, protože v obci, kde byla domovní prohlídka provedena, Žirovnický vlastnil více domů.⁴⁸

Když Žirovnický neuspěl se stížnostmi u českých instancí, obrátil na Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku. Zde částečně uspěl se stížností na tehdejšího ministra Pospíšila, který mu nepovolil obnovu procesu. Soudci shledali méně závažná porušení jeho práva na spravedlivý proces. Obnovy procesu však stejně nedosáhl. Žirovnický bude propuštěn na svobodu po odpykání celého trestu v příštím roce. Mnohem úspěšnější byl se svojí stížností, že musí dýchat kouř z cigaret spoluvězňů na cele. Snad i díky této stížnosti, kterou opět v konečné fázi rozhodoval až soud ve Štrasburku, se zpřísnila protikuřácká opatření ve všech věznicích. Aktuálně vysoudil na VSČR odškodné ve výši 200 000,- Kč, rozsudek zatím není pravomocný. Tento verdikt lze bezpochyby vnímat jako selhání systému při prověřování stížností vězňů v České republice. Vzhledem k množství často

---

⁴⁶ Wikipedia, *Ivan Roubal* [online]. © 2015. [cit. 2016-02-17] dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivan_Roubal

⁴⁷ *Idnes Zprávy – Krimi, Kverulant z Mírova u soudu uspěl* [online]. © 2010. [cit. 2016-02-19] Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kverulant-z-mirova-u-soudu-uspel-vzorek-dna-mu-odebrali-nezakonne-1c4-/krimi.aspx?c=A100325_095943_krimi_aha

⁴⁸ *Novinky, Odsouzený vrah chce 50 miliónů za zásah policie* [online]. © 2008. [cit. 2016-02-20] Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/131218-odsouzeny-vrah-chce-50-milionu-za-zasah-policie.html>

nesmyslných podání, kterými se naše úřady musely v případě tohoto odsouzeného zabývat, lze toto selhání pochopit.⁴⁹

Mezi další vybrané kuriózní stížnosti nyní již blíže neztotožněných kverulantů můžeme řadit podání vězně, který si opakovaně stěžoval, že jej vězeňská služba neoslovuje jeho vysokoškolským titulem PhDr.. Po rozsáhlém šetření, bylo zjištěno, že dotyčný nedosáhl ani středoškolského vzdělání. Ve věznici Rýnovice si zase stěžoval vězeň, že při vycházkách nad vycházkovými dvory krouží supy, a že ho určitě chtějí odnést.

---

⁴⁹ Týden, *Vězeň Žirovnický* [online]. © 2011. [cit. 2016-02-21] Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/exsef-discolandu-sylvia-chce-aura-po-pospasilovi_212606.html

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 STÍŽNOSTI VĚZNĚNÝCH OSOB V ČR

5.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zhodnotit dlouhodobý vývoj stížností vězněných osob v českých věznicích. Zejména zjistit nejčastější důvody a počty stížností a také porovnat počty oprávněných a neoprávněných stížností vězňů za sledované období.

Pro tento výzkum jsem zvolil desetileté studijní období zaznamenávající roky 2005-2014. Období před rokem 2005 je pro srovnání zmíněno v teoretické části, zatímco rok 2015 nebyl statisticky zpracován z důvodu doposud nepublikovaných údajů, které pravidelně zveřejňuje Vězeňská služba prostřednictvím nejrůznějších informačních zdrojů.

Protože však práce obsahuje poměrně podrobné statistiky za významné období, je možné se oprávněně domnívat, že přehled stížností ani v roce 2015 nevybočuje z ustáleného a tudíž očekávaného průměru.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou nejčastější důvody stížností vězňů v ČR?

Pokusit se pojmenovat příčiny převážné části stížností je základním smyslem výzkumu a může přinést i odpověď na otázku, zda právo vězně stěžovat si v neomezeném rozsahu opravdu přispívá k jeho nápravě. Současně provedený výzkum označí možné nejslabší oblasti českého vězeňství z pohledu samotné vězeňské populace.

5.2 Stanovení hypotéz

Pro naplnění cílů výzkumu bylo stanoveno 6 hypotéz, které se pokusím verifikovat nebo falzifikovat. *„Hypotéza znamená výpověď, jejíž platnost se pouze předpokládá, ale zároveň formulovanou tak, aby ji bylo možno potvrdit nebo vyvrátit. Původně právní a řečnický termín se stal základem empirické vědy a znamená dnes nejčastěji vědeckou hypotézu, výchozí předpoklad, který je třeba ověřovat, který však takové ověřování umožňuje.“*⁵⁰

---

⁵⁰ Wikipedia, *Hypotéza* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-11] dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hypot%C3%A9za>

H1: Celkový počet stížností vězňených osob má ve sledovaném období klesající trend.

Logicky se nabízející formulace. Vězeňská služba ročně investuje významné finanční prostředky na zlepšování celkových podmínek v našich věznicích. Přibývá kvalifikovaného personálu určeného pro zacházení s vězni, který by měl předcházet problematickým situacím.

H2: Počet nedůvodných stížností je ve sledovaném období větší, než oprávněných.

Předpoklad navazující na předchozí myšlenku. Zlepšuje-li se kvalitativně proces penitenciární péče o vězňené osoby, pak případné účelově podané stížnosti by neměly tuto snahu znehodnocovat.

H3: Při přeplněnosti věznic stoupá poměrný počet stížností vězňených osob.

Opakující se přeplněnost českých věznic je dlouhodobý problém, který by se mohl projevit nárůstem počtu podaných stížností. Může se jednat o náhlé navýšení, které nezávisí na kvalitě poskytovaných služeb.

H4: Počet důvodných stížností se ve sledovaném období zvyšuje.

Vycházíme-li z předpokladu, že se české věznice opakovaně plní trestanci k povolené ubytovací normě, pak by se zejména stížnosti na stísněné podmínky na celách měly ve statistikách důvodných stížností projevit.

H5: Procento stěžovatelů v jednotlivých typech (kategoriích) věznic je přibližně shodné.

Hypotéza je založena na předpokladu, že kverulanti se vyskytují rovnoměrně ve všech kategoriích vězňů a délka doby strávená ve vazbě či trestu nehraje u počtu stížností významnou roli.

H6: Největší počet stížností je na sociální podmínky ve věznicích.

Při pozorném dlouhodobém sledování aktuálních problémů ve věznicích se tato možnost na první pohled nabízí. Navíc sociální aspekt je obsahem jednoznačně největšího počtu věcných hledisek (budou zmíněna dále) všech podaných stížností, čímž v celkovém počtu podání překonává i stížnosti na zdravotní péči.

5.3 Charakteristika výzkumného souboru, metoda sběru a interpretace dat

Účastníky výzkumného souboru jsou všichni stěžovatelé z řad trestanců pykajících v našich věznicích. Výchozími údaji pro tuto práci jsou počty a důvody stížností za sledované období, tedy 10 let od 1. 1. 2005 do 31. 1. 2014. Zásadní vypovídající hodnotu pro tuto část práce mají zejména tzv. věcná hlediska. Jejich kompletní přehled je uveden v příloze č. PIII. Ta vypovídají o nejčastějších subjektivních, ale i objektivních problémech vězeňské populace. Ty lze zařadit do pěti základních oblastí. Oblast sociálních podmínek a vztahů, oblast poskytování zdravotní péče, oblast ekonomická, oblast právní a oblast ostatních potřeb a požadavků.

Oblast sociálních podmínek a vztahů se bezprostředně týká podmínek, ve kterých klientela našich nápravných zařízení tráví převážnou část dne. Vězni především reagují na zhoršující se situaci v přeplněných věznicích i na změny způsobené zpřísněním podmínek, ve kterých nedobrovolně tráví soudem stanovenou část svého života. I krátkodobá změna režimových opatření či nevhodné chování personálu může vyvolat určitý sociální neklid v konkrétní věznici.

Oblast poskytování zdravotní péče se zabývá nejen stížnostmi na zajištění a organizaci zdravotních služeb. Do této kategorie patří rovněž stížnosti na chování a jednání zdravotnického personálu a samotnou kvalitu poskytovaných zdravotních služeb.

Oblast ekonomická pak představuje možnost delikventa legálně si vylepšit materiální podmínky svého pobytu v nápravném zařízení ve srovnání s ostatními. Možnost nakoupit si potraviny, věci osobní potřeby či zaslat vlastní prací vydělané peníze rodině, představuje pro vězně významný motivační prvek, pro který je ochoten mnohé obětovat a každý neprávem učiněný zásah do svých majetkových práv vnímá velice negativně.

Oblast právní znamená možnost stížností se domáhat nápravy domnělého porušení některého z řady právních institutů, které se týkají chráněných práv vězňených osob. Od nepropuštění z výkonu vazby, trestu nebo zabezpečovací detence, neumožnění styku s obhájcem či jiné závažné porušení zákonem garantovaných práv vězňů, až po náhradu škody či nedostatečné odškodnění pracovního úrazu. Tato oblast stížností je na rozdíl od ostatních složitější, protože často překračuje hranice působnosti zaměstnanců vězeňské služby a dotýká se jiných institucí nebo smluvních partnerů.

Oblast ostatních potřeb a požadavků, tedy oblast různých věcných hledisek do předchozích oblastí nezařaditelných, představuje v porovnání s předchozími oblastmi zanedbatelné procento stížností. Pro úplnost statistiky sem byly zařazeny stížnosti svým obsahem výjimečné a unikátní.

Metoda sběru a interpretace dat

Jako nejvhodnější metodu, vzhledem k dané problematice jsem zvolil obsahovou analýzu dokumentů. Tato metoda se využívá především v případech, kdy není možné navázat přímý kontakt s respondenty. *„Za dokumenty považujeme jakékoli psané texty, které obsahují informaci, která má vztah k předmětu našeho zájmu.“*⁵¹ V této práci budou pro obsahovou analýzu použity dokumenty z veřejně přístupných teoretických prací a dokumenty vězeňské služby, zejména ročenky a výroční zprávy. Získané údaje budou zpracovány do tabulkového editoru a systematicky řazeny, výsledky budou znázorněny pomocí grafů včetně vyjádření názoru k daným výsledkům. Díky trvale zveřejňovaným údajům o aktuálním počtu vězňů vězeňskou službou bude možné pracovat s kompletními čísly všech uvězněných ke konkrétnímu datu i v konkrétní věznicí.

---

⁵¹ ONDREJKOVIČ, Peter. *Úvod do metodológie sociálnych vied: základy metodológie kvantitatívneho výskumu*. Bratislava: Regent, 2005, s. 109. ISBN 80-88904-35-8.

5.4 Analýza a interpretace výzkumu

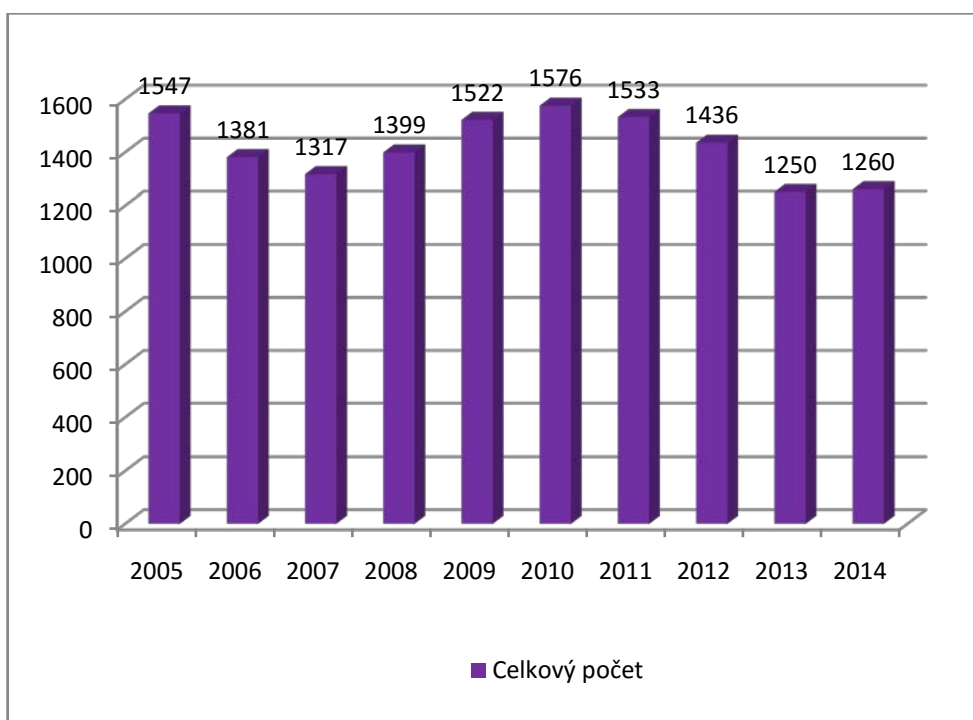
Hypotéza 1: Celkový počet stížností vězňených osob má ve sledovaném období klesající trend.

Pro objektivní posouzení počtu stížností v kalendářním roce jsou důležité celkové počty vězňených osob. Tedy celkové počty možných stěžovatelů resp. všech objektů, v jejichž prospěch byla činěna příslušná stížnostní podání. Pro přiblížení jsou stavy vězňů přehledně uvedeny v příloze č. PIV.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkový počet	1547	1381	1317	1399	1522	1576	1533	1436	1250	1260

Tabulka 1 – celkový počet stížností vězňů ve sledovaném období

(vlastní tvorba)

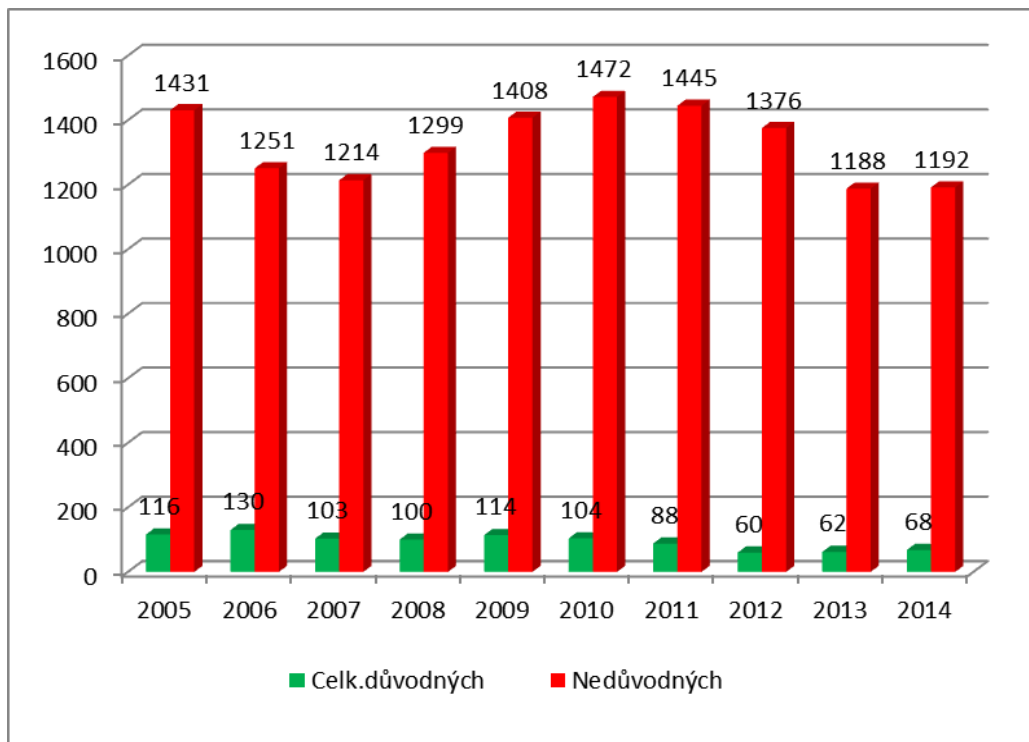
Obrázek 3 – grafické znázornění počtu stížností ve sledovaném období

(vlastní tvorba)

Hypotéza 2: Počet nedůvodných stížností je ve sledovaném období větší, než oprávněných.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celk.důvodných	116	130	103	100	114	104	88	60	62	68
Nedůvodných	1431	1251	1214	1299	1408	1472	1445	1376	1188	1192

Tabulka 2 – porovnání počtu důvodných a nedůvodných stížností ve sledovaném období (vlastní tvorba)

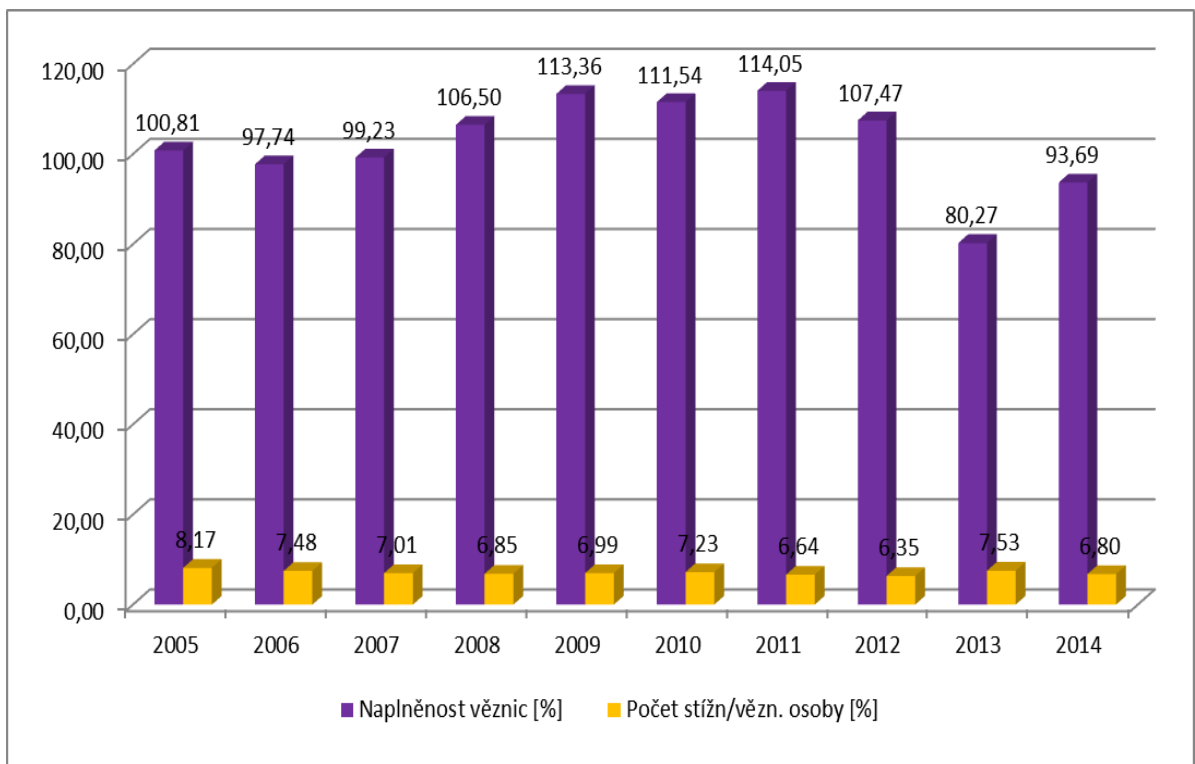

Obrázek 4 – grafické znázornění počtu důvodných a nedůvodných stížností ve sledovaném období (vlastní tvorba)

Hypotéza 3: Při přeplněnosti věznic stoupá poměrný počet stížností vězněných osob.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Naplněnost věznic [%]	100,81	97,74	99,23	106,50	113,36	111,54	114,05	107,47	80,27	93,69
Počet stížn/vězn. osoby [%]	8,17	7,48	7,01	6,85	6,99	7,23	6,64	6,35	7,53	6,80

Tabulka 3 – procentuální znázornění naplněnosti věznic a počtu stížností v závislosti na počtu vězněných osob (vlastní tvorba)

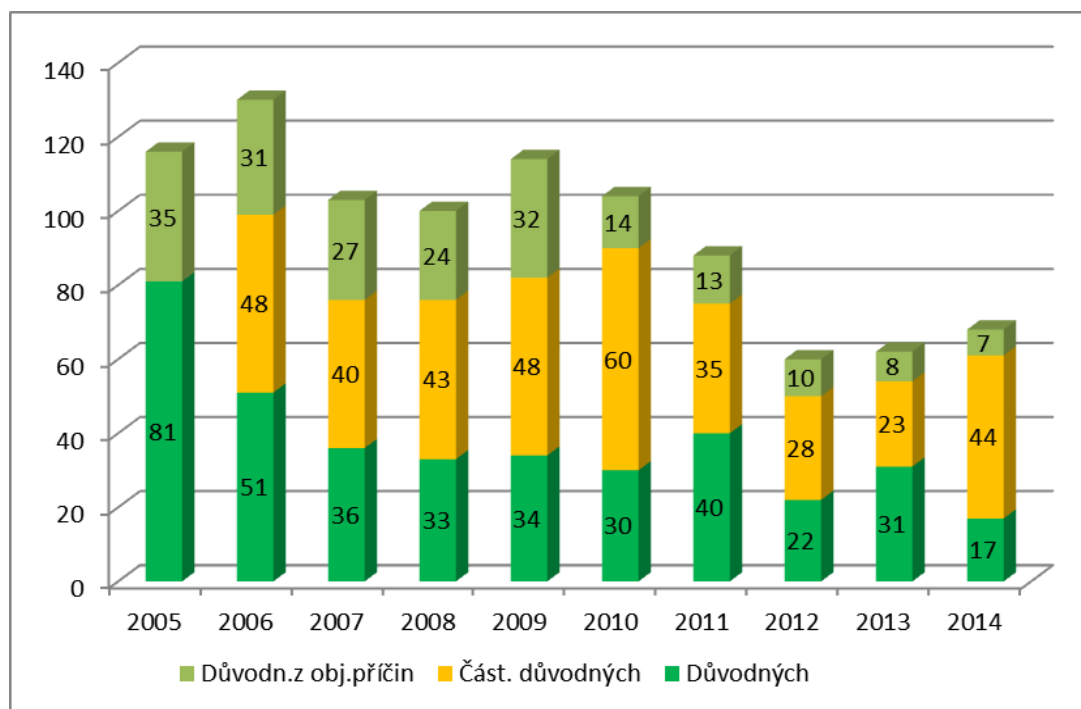

Obrázek 5 – grafické znázornění počtu stížností v závislosti na počtu vězněných osob (vlastní tvorba)

Hypotéza 4: Počet důvodných stížností se ve sledovaném období zvyšuje.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Důvodných	81	51	36	33	34	30	40	22	31	17
Část. důvodných		48	40	43	48	60	35	28	23	44
Důvodn.z obj.příčin	35	31	27	24	32	14	13	10	8	7
Celkem	116	130	103	100	114	104	88	60	62	68

Tabulka 4 – Počty důvodných stížností ve sledovaném období (vlastní tvorba)

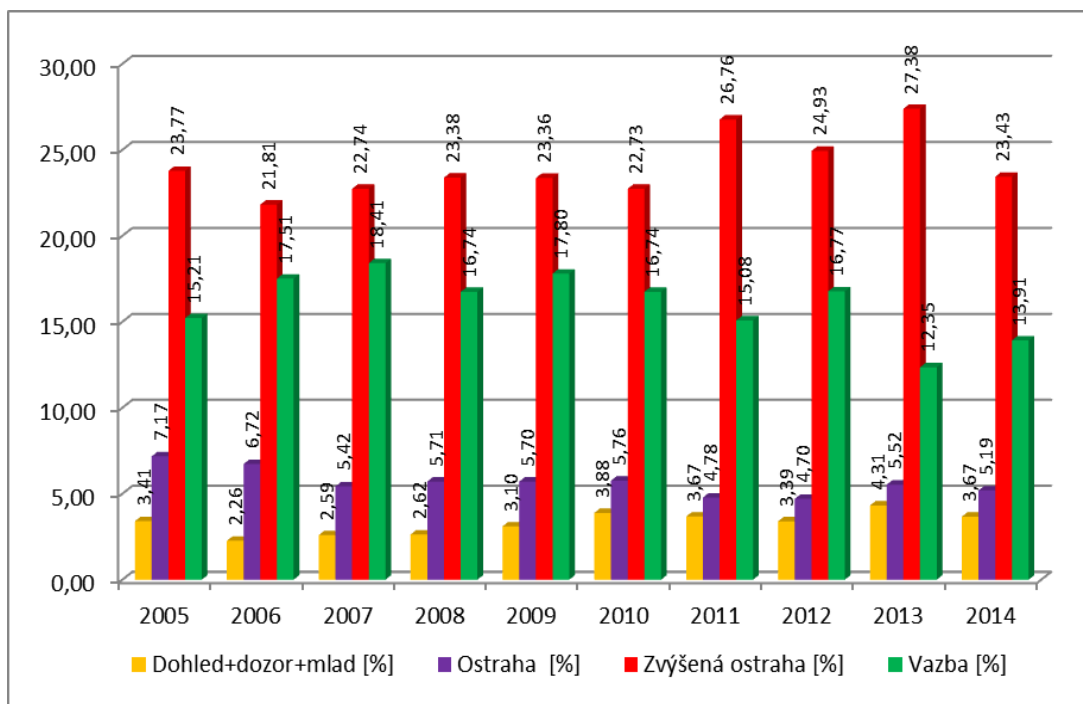
Obrázek 6 – grafické znázornění počtu důvodných stížností ve sledovaném období (vlastní tvorba)

Hypotéza 5: Procento stěžovatelů v jednotlivých typech (kategoriích) věznic je přibližně shodné.

K ověření předpokladu byl vypočítán poměr celkového počtu stížností k počtu všech vězňených osob v jednotlivých kategoriích umístěných ve věznicích vždy k 31.12. Přestože tento způsob výpočtu není nejpřesnější, protože stavy vězňených osob se každodenně mění, poukázal na některé zajímavé skutečnosti. Statistika počtu vězňených osob a jejich stížností po kategoriích je pro přehlednost uvedena v příloze číslo PIV.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dohled+dozor+mlad [%]	3,41	2,26	2,59	2,62	3,10	3,88	3,67	3,39	4,31	3,67
Ostraha [%]	7,17	6,72	5,42	5,71	5,70	5,76	4,78	4,70	5,52	5,19
Zvýšená ostraha [%]	23,77	21,81	22,74	23,38	23,36	22,73	26,76	24,93	27,38	23,43
Vazba [%]	15,21	17,51	18,41	16,74	17,80	16,74	15,08	16,77	12,35	13,91

Tabulka 5 – procentuální znázornění počtu stěžovatelů rozděleno dle typu věznic
(vlastní tvorba)

Obrázek 7 – porovnání počtu stěžovatelů dle typu věznic (vlastní tvorba)

Hypotéza 6: Největší počet stížností je na sociální podmínky ve věznicích.

Pro zpracování následující statistiky byly do sociálních podmínek zahrnuty zejména věcná hlediska týkající se ubytování, vybavení cel a ložnic, stravování, poskytování oděvů a jejich praní, možnost korespondence a telefonování, umožnění všech druhů návštěv, používání osobních věcí, dostatečné zajištění hygieny, vycházek, vzdělávání, odpočinku, ale i vztah k personálu, včetně nesprávného vzájemného chování.

Věcná hlediska v ekonomické oblasti pak představují nejen finanční zajištění vězňů z hlediska dispozice s jejich úsporami příp. důchody, ale i nákupy věcí v kantýnách, zajištění pracovních podmínek a odpovídající pracovní odměny.

Z právního hlediska si pak vězni stěžují na neodeslání, nevyřízení nebo nesprávné vyřízení své žádosti či stížnosti, neuskutečnění požadovaného rozhovoru, dále na včasné nepropuštění z výkonu vazby, trestu či zabezpečovací detence, neumožnění styku s právním zástupcem, chybné hodnocení, nepřerušování trestu či nepřemístění podle požadavku. Do této oblasti také patří stížnosti na náhradu škody a odškodnění úrazu či nemoci z povolání.

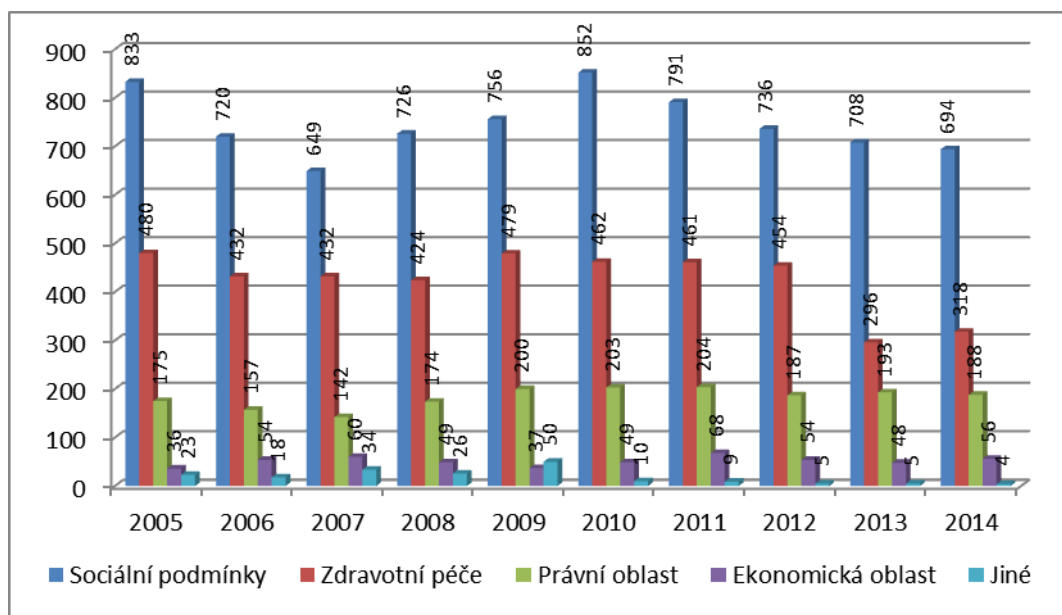
Připočteme-li oblast zdravotní péče o potrestané, pak se v kolonce jiné vyskytuje naprosto zanedbatelný počet stížností, které se nepodařilo zařadit a obtížně by se pro ně specifická kategorie vybírala.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sociální podmínky	833	720	649	726	756	852	791	736	708	694
Oblast zdravotnictví	480	432	432	424	479	462	461	454	296	318
Právní oblast	175	157	142	174	200	203	204	187	193	188
Ekonomická oblast	36	54	60	49	37	49	68	54	48	56
Jiné	23	18	34	26	50	10	9	5	5	4

Tabulka 6 – věcné hlediska stížností rozdělené do jednotlivých oblastí

(vlastní tvorba)

Obrázek 8 – grafické znázornění počtu stížností rozdělených do skupin (vlastní tvorba)

5.5 Vyhodnocení výzkumu

H1: Celkový počet stížností vězňených osob má ve sledovaném období klesající trend.

Vyvrácena

Z tabulky a grafu vyplývá, že svého vrcholu dosáhl počet všech podaných stížností vězňených osob v roce 2010, kdy si vězni stěžovali v celkem 1576 případech. Nejnižší počet stížností je zaznamenán v roce 2013, kdy se jejich počet ve srovnání s předchozím rokem propadl o téměř dvě stovky. Vysvětlení tohoto stavu je jednoduché. Prezident Václav Klaus svou amnestií k 1. 1. 2013 umožnil opustit vězeňská zařízení téměř 6.5 tisíce vězňených osob (přesné číslo je 6.442 – zdroj VSČR), což se samozřejmě též projevilo na celkovém počtu stížností.

Přestože zadání práce předpokládá sledování stížností za posledních deset let, můžeme díky dostupným zdrojům pro porovnání nahlédnout dále do minulosti.

Např. v roce 1999 bylo vyřízeno 1360 stížností podaných ve prospěch vězňů při průměrném stavu 23060 vězňených osob. O rok dříve pak 1299 stížností při průměrném počtu vězňů 22067.

Z výše uvedených výsledků tedy vyplývá, že zatím nedochází k přirozenému a výraznějšímu snižování celkového počtu stížností, jak bylo předpokládáno, v důsledku zlepšujících se technických a personálních podmínek v českých věznicích.

H2: Počet nedůvodných stížností je ve sledovaném období větší, než oprávněných.

Potvrzena

Tato hypotéza se zcela jednoznačně potvrdila. Výsledek zkoumání v podstatě znamená, že v novodobé historii, ani aktuálně, není v našem vězeňství zaznamenána oblast tak závažně zanedbaná, aby představovala významnější a dlouhodobější riziko pro větší počet respondentů. I zde si můžeme pomoci daleko širší statistikou. V podstatě lze konstatovat, že se nepodařilo najít jedinou oblast, ani žádný časový úsek, kde by, byť krátkodobě, počty oprávněných stížností převládaly nad neoprávněnými. Dokonce je třeba zdůraznit, že počet nedůvodných stížností ve všech věcných hlediscích drtivě převyšuje počty oprávněných stížností, a to i částečně oprávněných či oprávněných z objektivních příčin na tu, či jinou oblast. Případy stížností, kdy si skupina vězňů oprávněně stěžuje na tutéž situaci, jsou spíše výjimečné a pro tuto statistiku nepodstatné.

H3: Při přeplněnosti věznic stoupá poměrný počet stížností vězňených osob.

Vyvrácena

Ke kritickému překročení ubytovací kapacity věznic došlo v popisovaném období mezi roky 2009 – 2011, kdy průměrná přeplněnost překročila 10% hranici. V roce 2011 bylo vězněno v průměru již přes 23 000 osob a naplněnost věznic dosáhla 114%. Tomuto stavu zabránily až narychlo zprovozněvané objekty ve stávajících věznicích a v průběhu roku 2012 se nárůst přeplněnosti zastavil. Podstatný vliv nedostatečného ubytování na celkový počet stížností, důvodná podání z toho nevyjímaje, však tento výzkum nezaznamenal. Dokonce se zdá, že při procentuálním vyjádření poměru vězňených osob k celkovému ročnímu počtu stížností se počet podání snížil. Tuto skutečnost si můžeme vysvětlit tak, že vězni do jisté míry rezignovali na zhoršující se podmínky v našich věznicích nebo jim tento nepřehledný stav dokonce začal částečně vyhovovat.

H4: Počet důvodných stížností se ve sledovaném období zvyšuje.

Vyvrácena

Tato hypotéza se paradoxně začíná potvrzovat až v posledních třech letech. Ani tak ale nelze jednoznačně označit nárůst počtu důvodných stížností za trvalý stav. Tím, že vězeňská služba od roku 2005 pracuje s pojmem částečně důvodná stížnost, se poněkud zkreslila celková statistika vyřízených důvodných stížností.

Kde najít rozdíl mezi úplně a částečně oprávněnou stížností? Snažíme-li se hledat dobrý úmysl v zavedení nového druhu stížnosti, pak vězeňská služba chtěla bezpochyby zabránit znehodnocení své práce. A to zejména v těch případech, kdy si pisatel účelově stěžuje na značné množství skutků, ale pouze v jediném či minimálním množství je jeho snaha úspěšná. Současně se ale podařilo, většinu do té doby zcela jasně důvodných stížností, překvalifikovat na stížnosti důvodné jen zčásti. Tímto jednoduchým opatřením vězeňská služba zmírnila fakt, že stěžovatel našel slabé místo v systému a úspěšně se mu podařilo na chybný postup upozornit. Vždyť ve statistice stížnost částečně důvodná nepůsobí tak jednoznačně. Z uvedeného grafu tedy vyplývá trend mírného zvyšování důvodných stížností i jasné snižování jejich počtu na úkor stížností částečně důvodných.

Ještě v roce 2005 vykazovaly věznice celkem 81 důvodných stížností a 35 důvodných stížností z objektivních příčin. V roce 2014 je ve statistickém přehledu uvedeno pouhých 17 důvodných stížností, zatímco v kolonce částečně důvodná stížnost je číslo 44.

H5: Procento stěžovatelů v jednotlivých typech (kategoriích) věznic je přibližně shodné.

Vyvrácena

Ačkoliv 3 kategorie odsouzených, kteří jsou umístěni v dohledu, dozoru a mladiství, byly v této práci sloučeny do jediné skupiny, představují oblast s nejnižším počtem stěžovatelů. Naproti tomu odsouzení, vykonávající trest v nejpřísnějším typu vězení, využívají práva na podání stížnosti nejčastěji. Zde si v průměru alespoň jednou do roka stěžuje každý čtvrtý odsouzený. Vysokého procenta stížností dosahují rovněž vazebně stíhaní. Zajímavé je také zjištění, že odsouzení v ostraze, kteří kvantitativně představují nejpočetnější skupinu vězeňské populace, si stěžují 3x méně, než jejich kolegové ve zvýšené ostraze.

Z desetiletého přehledu tedy můžeme dospět k názoru, že délka věznění je důležitým faktorem ovlivňujícím množství podání. U vězněných s delšími tresty, včetně doživotně odsouzených, se může projevat snaha na sebe upozornit, cosi změnit či jenom si zkrátit čas strávený za mřížemi. Naproti tomu odsouzení s kratšími tresty některým problémům nevěnují tolik pozornosti a jsou k nim lhostejnější. U vazebně stíhaných se pak daleko více projevuje náhlá ztráta svobody a na změny v novém způsobu života reagují častějšími stížnostmi, než je obvyklé u běžné vězeňské populace.

Původní názor se nepotvrdil ani u této hypotézy. Protože délka věznění má pro rozhodování, zda si stěžovat, či nikoliv, zásadní vliv.

H6: Největší počet stížností je na sociální podmínky ve věznicích.

Potvrzena

Počáteční předpoklad se tentokrát naplnil zcela jednoznačně. Stížnosti týkající se sociálních podmínek ve věznicích drtivě převládají nad ostatními. Do jisté míry se jim přibližuje oblast zdravotnictví. Proč tomu tak je, již bylo v práci zmíněno. Snad jen s výjimkou roku 2007 představují sociální stížnosti více, než 50% z celkového počtu podání.

Naprosto nejhůře pro vězeňský personál vychází ta část stížností, která se v sociální oblasti dotýká mezilidských vztahů. Nejvíce si vězni stěžují na chování zaměstnanců a jejich často nepřiměřenou agresivitu. Další problém, na který vězni ve svých podáních často upozorňují, že personál nevěnuje dostatečnou pozornost násilí a šikaně mezi vězni samotnými. Netřeba zdůrazňovat, že většina těchto stížností končí pro nedostatek důkazů jako nevěrohodná a tudíž nedůvodná

Odpověď na hlavní výzkumnou otázku: Jaké jsou nejčastější důvody stížností vězňů v ČR?

Nejčastěji si vězni v českých věznicích stěžují na sociální podmínky ve věznicích, z této skupiny tvoří nejvýznamnější část vzhledem k počtu podávaných stížností tato hlediska: kázeňská praxe, nesprávné jednání či chování zaměstnanců a ubytovací podmínky. Budeme-li vycházet z jednotlivých věcných hledisek, která rozděluje VS na více než 50 položek (viz příloha PIII), největší počet stížností směřuje na zdravotní péči. U všech věcných hledisek převládá počet stížností shledaných jako nedůvodné.

5.6 Návrhy na změny stížnostního řízení

1. Přijmout speciální Zákon o stížnostech, který by stanovil jasná pravidla pro podání stížnosti i samotné řízení, jak je tomu v okolních zemích. Ne zcela bez významu by byla rovněž návratná kauce při podání nebo přímo finanční sankce pro ty, kteří prokazatelně (závažným způsobem či opakovaně) zneužívají práva na podání stížnosti.
2. Vytvořit samostatný orgán nezávislý na vězeňství k prošetřování stížností podaných ve prospěch vězněných osob nebo zákonem stanovit širší zapojení veřejného ochránce práv a GIBS při jejich prověřování.
3. Ukládat přísnější sankce za porušení povinností při zavinění stížnosti. Současný systém je pro viníka spíše shovívavý.
4. Zlepšit způsob zveřejnění zprávy o stavu vězeňství, včetně podrobného přehledu, na co si vězni stěžují. Oficiální ročenky a výroční zprávy jsou pouze stručným statistickým přehledem bez podrobnějších vysvětlení skutečného stavu.

Vězeňstvím se zabývá Výbor pro bezpečnost Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a jeho Podvýbor pro vězeňství. Ale ani na jeho oficiálních stránkách nenalezneme podrobnější zprávu o aktuálním stavu českého vězeňství. A zřejmě ani pravidelné předkládání takového dokumentu není pro vězeňskou službu v současné době povinné. Např. Veřejný ochránce práv je ze zákona povinen předkládat poslanecké sněmovně zprávu o své činnosti každé 3 měsíce, zatímco správě věznic zákon tuto povinnost neukládá.

ZÁVĚR

I když poměrně značné množství shromážděných a zpracovaných informací jednoznačně ukazuje, jak ve vězeňství převažuje snaha vězeňské populace zneužívat práva na podání stížnosti, není možné se domnívat, že toto právo nemá smysl. Kdyby pouze jediný stěžovatel včas upozornil na nespravedlnost a zabránil tak nepravostem páchaným ve věznicích, mají tyto stížnosti své opodstatnění a musí být nezbytnou součástí převýchovy vězňů, jakož i jednou z možností, jak upozornit na případné nedostatky tohoto důležitého sociálního procesu.

Bakalářská práce dále prokázala do značné míry převažující počet nedůvodných stížností nad důvodnými, což může svědčit o dlouhodobé kvalitní práci vězeňského personálu. Současně je minimálně hodné zamyšlení, proč největší počet stížností směřuje do oblasti mezilidských vztahů! Konkrétně se jedná o údajné případy násilí uplatněného proti vězněným osobám, urážlivé či jinak nevhodné chování a verbální útoky zaměstnanců vězeňské služby. Tedy takové jednání výchovných pracovníků, které lze souhrnně označit slovem neprofesionální.

Teoretická část práce dále ukázala na nejednotnost vyřizování stížností vězňů v jednotlivých členských zemích Evropské unie. České vězeňství by se mělo minimálně inspirovat, když ne přímo přizpůsobit zemím, kde stížnosti uvězněných či jinak omezených osob na svobodě, řeší naprosto nezávislé orgány a instituce, včetně samotných soudů. Nezávislý orgán, konstatující nedůvodnost stížnosti, požívá mnohem vyšší důvěry společnosti v objektivní názor, než-li ten, který provádí kontrolu sám nad sebou, sám účelově vyhodnocuje své nedostatky a přijímá vlastní opatření.

Snad i z tohoto důvodu počty stížností nenarůstají ani v přeplněných věznicích. Někteří vězni možná již ztrácí víru ve spravedlivé rozhodnutí a obracejí se svými podněty na jiné organizace, včetně veřejného ochránce práv. Jeho statistiky ani případná opatření k vězeňským stížnostem však nejsou zveřejňována a nebyla ani předmětem této práce.

Tato práce rozhodně nechtěla vzbudit dojem, že statistické přehledy vězeňské služby jsou jediným a kompletním přehledem všech stížností a podání učiněných ve prospěch vězňů v naší zemi. Vycházíme-li však z předpokladu, že každá organizace zabývající se stížnostmi vězněných osob musí vězeňskou službu minimálně vyzvat ke zpracování stanoviska, jsou evidence zveřejňované správou věznic poměrně přesným dokumentem.

Vztah vybraného tématu k sociální pedagogice je významný, neboť vězeňství samotné je typickou oblastí, kde dochází k výchovnému působení na osoby, které mohou být pro společnost rizikové a nebezpečné. Nedílnou součástí převýchovného procesu vězňů je odpovědné nakládání s povolenými tresty a odměnami. A právě kvalitní stížnostní řízení může zabránit řadě excesů, které mohou probíhající resocializaci znehodnotit.

Tato práce mě přiměla alespoň krátce a v naprosto omezeném rozsahu se zabývat částí jedné z oblastí dodržování lidských práv v naší společnosti. Společnosti, která je součástí globalizovaného světa a v dnešní poněkud uspěchanější době někdy opomíjí potřeby menšinové populace, vězeňskou populaci z tohoto konstatování nevyjímá.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knižní a jiné tištěné zdroje

- [1] BERGER, Vincent. *Judikatura Evropského soudu pro lidská práva*. 1. české vyd. Praha: IFEC, 2003. ISBN 80-86412-23-7.
- [2] BURIÁNEK, Jiří. *Sociologie pro střední školy a vyšší odborné školy*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1996. ISBN 80-7168-304-3.
- [3] ČAPEK, Jan. *Evropský soud a Evropská komise pro lidská práva: přehled judikatury a nejzávažnějších případů. Vzory podání*. 1. vyd. Praha: Linde, 1995. ISBN 80-85647-64-8.
- [4] ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ. *Evropská vězeňská pravidla*. Praha: VSČR, 2006, ISSN 1213-9297.
- [5] ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ. *Woolfova zpráva: shrnutí hlavních poznatků a doporučení vyšetřování vězeňských nepokojů*. Praha: Vězeňská služba ČR, 1996
- [6] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.
- [7] GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ REPUBLIKY. *Evropské vězeňské systémy: sborník z mezinárodní konference konané ve dnech 21. - 25. 6.2004 v Kroměříži*. Vyd. 1. Praha: 2004. ISBN 80-239-3645-X.
- [8] HÁLA, Jaroslav. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. ISBN 80-86708-05-5.
- [9] HLAĐO, Petr. *Úvod do pedagogického výzkumu pro učitele středních škol*. Brno: Institut celoživotního vzdělávání, Mendelova univerzita, 2011. ISBN 978-80-7375-544-7
- [10] HUSSEINI, Faisal. *Rigorózní práce – Mechanismy ochrany práv osob ve výkonu trestu*. Brno, 2008.
- [11] INCIARDI, James A. *Trestní spravedlnost: Ústavní principy trestního práva, trestního řádu a nápravné výchovy*. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85605-30-9.
- [12] JŮZL, Miloslav. *Penitenciaristika a penologie*. Brno: IMS Brno, 2012. ISBN 978-80-8718-24-6.
- [13] KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 3., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-06-0.

[14] ONDREJKOVIČ, Peter. *Úvod do metodológie sociálnych vied: základy metodológie kvantitatívneho výskumu*. Bratislava: Regent, 2005, ISBN 80-88904-35-8.

[15] UHLÍK, Jan. *F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století*. Příloha časopisu České vězeňství č. 2/1997. 1. vyd. Praha: Pankrác, 1997.

Zákony

[16] Předpis č. 109/1994 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu vazby

[17] Předpis č. 141/1961 Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), §12

[18] Předpis č. 169/1999 Sb. Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

[19] Předpis č. 293/1993 Sb. Zákon o výkonu vazby

[20] Předpis č. 345/1999 Sb. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody.

[21] Předpis č. 500/2004 Sb. Zákon správní řád

[22] Předpis č.2/1993 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, hlava 2, oddíl 2, článek 18

[23] Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky, nařízení č. 55

Internetové zdroje

[24] Akademie Vězeňské služby, *Program celoživotního vzdělávání*. [online]. ©2007 [cit. 2016-02-03] dostupné z: <http://www.akademievs.cz>

[25] Aktuálně, *Amnestie* [online]. © 20013. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://www.aktualne.cz/wiki/domaci/amnestie/r~i:wiki:3575/>

[26] Čarnogurský - law firm, *nový zákon o sťažnostiach* [online]. © 2010, [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.ulclegal.com/sk/bulletin-pro-bono/2010/01/2504-novy-zakon-o-staznostiach>

[27] Český helsinský výbor [online]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz>

[28] Český helsinský výbor. *Tiskové zprávy* [online]. Dostupné z: <http://www.helcom.cz/cs/media/tiskove-zpravy>

- [29] Český helsinský výbor, *Nepokoje v lednu 2000 jako vyjádření dlouhodobých problémů vězeňství* [online]. ©2001 [cit. 2016-02-03] dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76186/CLANEK.html>
- [30] European Court of human rights, *Information in Czech* [online]. © 2015 dostupné z: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/ces&c=>
- [31] Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT), *CPT ve zkratce* [online]. ©2002 [cit. 2016-02-07] dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/czech.htm>
- [32] Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) [online]. ©2002 dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/czech.htm>
- [33] Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže, *Ročenka 2014* [online]. © 2015. Dostupné z: http://www.zvjs.sk/dokumenty/rocenky/Rocenka_2014_1.pdf
- [34] Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. dostupné z: <http://www.gibs.cz/zpravodajsky-servis/tiskove-zpravy>
- [35] Idnes Zprávy – Krimi, *Kverulant z Mírova u soudu uspěl* [online]. © 2010. [cit. 2016-02-19] Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/kverulant-z-mirova-u-soudu-uspel-vzorek-dna-mu-odebrali-nezakonne-1c4-/krimi.aspx?c=A100325_095943_krimi_aha
- [36] Justice, *Organizační řád MS – příloha II* [online], str. 30-31 ©2007 [cit. 2016-02-04] dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/ms/ms.aspx?j=33&o=23&k=5840&d=184430>
- [37] Kancelář veřejného ochránce práv, *Ochrana osob omezených na svobodě* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/stiznosti-na-urady/chcete-si-stezovat/zivotni-situace-problemy-a-jejich-reseni/ochrana-osob-omezenych-na-svobode>
- [38] Kancelář veřejného ochránce práv, *Úvod* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.ochrance.cz/>
- [39] Lidovky, *Roubal vstnul znovu před soudem. Kvůli křečovým žilám* [online]. © 2010. [cit. 2016-02-19] Dostupné z: http://www.lidovky.cz/roubal-stanul-znovu-pred-soudem-kvuli-krecovym-zilam-pfk-/zpravy-domov.aspx?c=A100211_155305_ln_domov_hs#utm_source=clanek.lidovky&utm_medium=text&utm_campaign=a-souvisejici.clanky.clicks

- [40] Novinky, *Odsouzený vrah chce 50 miliónů za zásah policie* [online]. © 2008. [cit. 2016-02-20] Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/131218-odsouzeny-vrah-chce-50-milionu-za-zasah-policie.html>
- [41] Odbor dozoru a kontroly veřejné správy, *Metodická pomůcka k vyřizování stížností podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění zákona č. 413/2005 Sb. z 19. června 2006.* [online]. © 2006. [cit. 2016-01-03] Dostupné z: www.mvcr.cz
- [42] Týden, Bradáčová: *Počet lidí ve vazbě od roku 2001 souvisle klesá* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/bradacova-pocet-lidi-ve-vazbe-od-roku-2001-souvisle-klesa_293811.html
- [43] Týden, *Vězeň Žirovnický* [online]. © 2011. [cit. 2016-02-21] Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/exsef-discolandu-sylvia-chce-eura-poppisilovi_212606.html
- [44] Vázeň, *Práva vězňů*[online]. [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: http://www.vazen.sk/prava_vaznov
- [45] Vězeňská služba České republiky, *Statistické ročenky 2005 – 2014* [online]. Dostupné z: <http://vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/statistiky-a-udaje-103/statisticke-rocenky-1218/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby>
- [46] Vyjádření vlády České republiky, *Úvodní poznámky* [online]. ©20014 [cit. 2016-02-04]dostupné z: <http://www.cpt.coe.int/documents/cze/2014-04-inf-cze.pdf>
- [47] Wikipedia, *Evropský soud pro lidská práva* [online]. © 2016. [cit. 2016-02-11] dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%BD_soud_pro_lidsk%C3%A1_pr%C3%A1va
- [48] Wikipedia, *Hypotéza* [online]. © 2014. [cit. 2016-02-11] dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Hypot%C3%A9za>
- [49] Wikipedia, *Ivan Roubal* [online]. © 2015. [cit. 2016-02-17] dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivan_Roubal
- [50] Wikipedia, *Kverulant* [online]. © 2008. [cit. 2016-02-11] Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Kverulant>
- [51] Wikipedia, *stížnost* [online]. © 2015. [cit. 2016-01-02] Dostupné z: cs.wikipedia.org/wiki/Stížnost

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

§	Paragraf
©	Copyright
Apod.	A podobně
Atd.	A tak dále
AVS	Akademie Vězeňské služby
Celk.	Celkem
Cit.	Citováno
CPT	Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
Č.	Číslo
Část.	Částečně
ČHV	Český helsinský výbor
Čl.	Článek
ČR	Česká republika
Důvodn.	Důvodných
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
IHF	Mezinárodní helsinská federace
Např.	Například
Obj.	Objektivně
OPaS	Oddělení prevence a stížností
PhDr.	philosophiae doctor – vysokoškolský titul
PMS	Probační a mediační služba
Pozn.	Poznámka
Resp.	Respektive
ŘVTOS	Řád o výkonu trestu odnětí svobody

Sb.	Sbírka
Stíž.	Stížnost
Str.	Strana
Tj.	To je
USA	Spojené Státy Americké
Vězn.	Vězněných
VS	Vězeňská služba
VSČR	Vězeňská služba České republiky
Vyd.	Vydání
Zejm.	Zejména
ZVTOS	Zákon o výkonu trestu odnětí svobody

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - přehled opatření k důvodným stížnostem pro rok 2006.

Obrázek 2 - přehled opatření k důvodným stížnostem pro rok 2007.

Obrázek 3 - grafické znázornění počtu stížností ve sledovaném období.

Obrázek 4 – grafické znázornění počtu důvodných a nedůvodných stížností ve sledovaném období.

Obrázek 5 – grafické znázornění počtu stížností v závislosti na počtu vězněných osob.

Obrázek 6 – grafické znázornění počtu důvodných stížností ve sledovaném období.

Obrázek 7 – porovnání počtu stěžovatelů dle typu věznic.

Obrázek 8 – grafické znázornění počtu stížností rozdělených do skupin.

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – celkový počet stížností vězňů ve sledovaném období.

Tabulka 2 – porovnání počtu důvodných a nedůvodných stížností ve sledovaném období.

Tabulka 3 – procentuální znázornění naplněnosti věznic a počtu stížností v závislosti na počtu vězněných osob.

Tabulka 4 – Počty důvodných stížností ve sledovaném období.

Tabulka 5 – procentuální znázornění počtu stěžovatelů rozděleno dle typu věznic.

Tabulka 6 – počty stížností rozdělené do jednotlivých oblastí.

Tabulka 7 - Počty vězňů ve sledovaném období dle typu věznic (údaje k 31.12).

Tabulka 8 - Počty stížností rozdělené dle typu věznic.

Tabulka 9 – přehled opatření k důvodným stížnostem.

Tabulka 10 – počty obviněných a odsouzených Slovensko.

Tabulka 11 – přehled počtu stížností Slovensko.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI: Slovensko

Příloha PII: Přehled opatření k důvodným stížnostem

Příloha PIII: Věcná hlediska

Příloha PIV: Počty vězňů a stížností dle typu věznice

PŘÍLOHA P I: SLOVENSKO

Vývoj počtu obviněných a odsouzených	Obvinění		Odsouzení		SPOLU	
	Počet k 31.12.	Ø počet	Počet k 31.12.	Ø počet	Počet k 31.12.	Ø počet
2011	1 407	1 450	9 118	9 114	10 525	10 564
2012	1 308	1 400	9 542	9 556	10 850	10 956
2013	1 216	1 305	8 537	8 853	9 753	10 158
2014	1 319	1 392	8 701	8 707	10 020	10 099

Tabulka 10 – počty obviněných a odsouzených Slovensko

Rok	S t ě a Ź n o s t i					
	opodstatněné		neopodstatněné		c e l k o m	
	počet	%	počet	%	počet	%
2009	19	3,3	548	96,7	567	100
2010	14	2,4	566	97,6	580	100
2011	22	3,8	570	96,2	592	100
2012	18	2,8	628	97,2	646	100
2013	13	2,6	480	97,4	493	100
2014	6	1,3	461	98,7	467	100

Tabulka 11 – přehled počtu stížností Slovensko

Zdroj:

Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže. *Ročenka za rok 2014* [online]. © 2015. Dostupné z: http://www.zvjs.sk/dokumenty/rocenky/Rocenka_2014_1.pdf

PŘÍLOHA P II: PŘEHLED OPATŘENÍ K DŮVODNÝM STÍŽNOSTEM

	2006	2007
Pohovor	89	66
Výtka	14	6
Důtka	10	13
Vytýkací dopis	9	4
Snížení platu	6	2
Opatření + náhrada škody	13	
Náhrada škody	6	7
Jiné opatření	25	19
Celkem	172	117

Tabulka 9 – přehled opatření
k důvodným stížnostem (vlastní tvorba)

PŘÍLOHA P III: VĚCNÁ HLEDISKA

zdroj: Sbírka nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky číslo 55/2014
o vyřizování stížností a oznámení

01 ubytování, vybavení cely a ložnice	29 pracovní odměna
02 stravování	30 bezpečnost a ochrana zdraví při práci
03 vystrojování	31 osobní hygiena
04 korespondence	32 hygienické podmínky
05 užívání telefonu	33 neodeslání, nevyřízení, nesprávné vyřízení žádosti nebo stížnosti
06 návštěvy	34 neuskutečnění rozmluvy, rozhovoru
07 duchovní služby	35 nepropuštění z výkonu vazby, trestu nebo zabezpečovací detence
08 nákup potravin a věcí osobní potřeby	36 styk s obhájcem, advokátem
09 osobní věci a nahlížení do osobních věcí	37 náhrada škody - vězňými osobami nebo chovanci
10 balíčky	38 náhrada škody - vězňům osobám nebo chovancům
11 peníze vězňů osob nebo chovanců (kapesné, úložné, atd.)	49 odškodnění za pracovní úraz nebo nemoc z povolání
12 výživné	40 fyzické násilí vězňů osob nebo chovanců
13 náklady výkonu vazby a trestu	41 nesprávné jednání vězňů osob nebo chovanců
14 nemocenské pojištění a důchodové zabezpečení 4	42 fyzické násilí příslušníků
15 jiné finanční	43 nevhodné a urážlivé výroky příslušníků
16 knihy, denní tisk a časopisy	44 jiné nesprávné jednání příslušníků
17 kontrola technických parametrů elektrospotřebičů	45 nevhodné a urážlivé výroky občanských zaměstnanců
18 používání přenosného radiopřijímače a televizoru	46 jiné nesprávné jednání občanských zaměstnanců
19 používání dalších věcí	47 realizace programu zacházení
20 kulturně výchovná činnost	48 vnitřní diferenciaci 5
21 zdravotní péče	59 hodnocení
22 ochranné léčení	50 nepřerušování výkonu trestu
23 odpočinek a osobní volno	51 přemístění nebo nepřemístění
24 nepřetržitý čas ke spánku	52 korupční jednání
25 vycházky	53 jiné
26 vzdělávání	
27 zaměstnávání	
28 pracovní doba, práce přesčas	

PŘÍLOHA P IV: POČTY VĚZŇŮ A STÍŽNOSTÍ DLE TYPU VĚZNICE

	Typ věznice	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet vězn.osob	Mladiství	124	111	134	152	174	151	159	140	81	82
Počet vězn.osob	A dohled	451	540	485	509	581	655	714	664	324	414
Počet vězn.osob	B dozor	5913	6115	6415	7226	7609	7873	8577	8273	4464	5834
Počet vězn.osob	C ostraha	8365	8253	8465	9041	9787	9534	9899	10225	8362	9059
Počet vězn.osob	D zvýšená ostraha	1224	1160	1148	1172	1220	1236	1192	1127	1070	1084
Počet vězn.osob	Výkon vazby	2860	2399	2254	2402	2360	2443	2613	2183	2308	2185
Celkem vězněných osob:		18937	18578	18901	20502	21731	21892	23154	22612	16609	18658

Tabulka 7- Počty vězňů ve sledovaném období dle typu věznic, údaje k 31.12

(vlastní tvorba)

Pozn.: V kategorii D jsou v roce 2014 zahrnuty počty chovanců zabezpečovací detence (40 osob). V ostatních letech se detence neuvádí.

	typ věznice	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet stížností	A+B	221	153	182	207	259	337	347	308	210	232
Počet stížností	C	600	555	459	516	558	549	473	481	462	470
Počet stížností	D	291	253	261	274	285	281	319	281	293	254
Počet stížností	V	435	420	415	402	420	409	394	366	285	304

Tabulka 8 - Počty stížností rozdělené dle typu věznic (vlastní tvorba)